

fugle & natur

2 | APRIL | 2015

Dansk Ornitologisk Forening

- › Kirkeuglen forsvinder
- › Storke og lossepladser
- › Fugle ude på overdrevet
- › Landskamp for fugletårne
- › Fluesnapper i geddens gab

Egon Østergaard
Formand i DOF

Blå blok svigter Danmarks natur

To beslutningsforslag fra blå blok den 27. marts vil bombe naturbeskyttelsen årtier tilbage og er et frontalangreb på Danmarks natur for at gavne landbruget.

Oppositionen vil fjerne naturbeskyttelsen af 28.000 km danske vandløb, så disse alene skal tjene til afvanding af især landbrugsarealer, og vandløb skal igen rettes ud. Der er ellers i årtier brugt milliarder på at forbedre naturtilstanden i vores vandløb og søer samt i havmiljøet.

Desuden vil blå blok udlægge 20 pct. af statskovene til biodiversitet ved at stoppe skovdriften. Et rigtig godt forslag, men absolut ikke når man til gengæld vil fjerne beskyttelsen af 20 pct. af § 3-naturen, dvs. enge, strandenge, overdrev, moser og søer. Det forslag vil således direkte reducere naturarealet i Danmark – af hensyn til landbruget.

Den biologiske mangfoldighed er i tilbagegang i Danmark, og det er en bunden opgave at vende den udvikling inden 2020, også for en evt. ny regering. Det har EU's ledere forpligtet hinanden på i 2010.

I efteråret barslede regeringen med Naturplan Danmark, en samlet og langsigtet strategi for den danske natur og biodiversitet og en opfølgning på Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger. I forlængelse heraf fremlagde regeringen i januar 2015 lovforslag L 94 med den snørklede titel: *Lov om ændring af lov om planlægning og lov om naturbeskyttelse*. Debatten viste klart, at der er stor uenighed om, hvilken naturpolitik, der skal føres her i landet.

Loven blev vedtaget 19. februar med et snævert flertal til venstre i salen. Det betyder, at et grønt danmarkskort nu skal realiseres, og at der indføres forbud mod gødskning og sprøjtning på alle arealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Et stort skridt i den rigtige retning.

Folketingets blå blok vendte sig kraftigt imod forslaget, der efter partiernes mening er en vækstdræber for landbruget.

Liberal Alliance skriver meget lidt om natur i deres partiprogram, og de har ingen formuleret politik på området. Dog skriver man, at vores

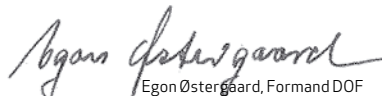
naturlandskaber har gennemgående en høj biologisk standard, og at man prioriterer eksisterende natur frem for ny natur. Man anerkender således ikke de mange forskningsrapporter, der siger noget helt andet om en natur i tilbagegang og med behov for mere plads.

Det Konservative Folkeparti, der tidligere brystede sig af at være den grønne stemme i blå blok, har omformuleret sig, siden partiet havde gode miljøministre som Connie Hedegaard og Per Stig Møller. Nu skriver partiet næsten intet om natur, men man anerkender dog, at *mangfoldigheden i plante- og dyrelivet er stærkt faldende. Den udvikling skal vi have vendt*, men partiet har ingen formuleret naturpolitik. Man har glemt den danske naturarv som en vigtig værdi, og man har svigtet både naturen og borgerlige vælgere med et hjerte for natur.

Venstre skriver i sit partiprogram, at *forureneren skal betale for de skader, som miljøbelastende forbrug eller produktion påfører omgivelserne, og at der skal være økonomiske incitament, som gør det attraktivt at beskytte og forbedre miljøet.* Fine udsagn, men partiet holder vedholdende hånden over landbruget, på trods af at vores naturarealer via regnvandet og vinden gødes ihjel af kvælstof fra landbrugsproduktionen. Partiets klare og bastante afvisning af regeringens Naturplan Danmark og modstand mod L 94 viser, at partiet ikke ønsker at udvide det danske naturareal på grund af modstand fra landbruget.

Dansk Folkepartis værdiordfører, Pia Kjærsgaard, udtalte i marts i radioens P1, at partiet ikke prioriterer naturen. Det er da klar tale, selvom man i partiets arbejdsprogram fx skriver: *en genopretning af vandløb og vådområder er vigtige elementer i bevarelsen af landskabet.* Den politiske virkelighed er åbenbart noget helt andet. Hvorfor er partiet ikke fortalere for den danske natur? Det kan nås endnu!

Med de to beslutningsforslag og mangel på formuleret naturpolitik svigter blå blok naturen. Det varsler ikke godt for fremtiden.

Egon Østergaard, Formand DOF

Forside

Grå Fluesnapper er berømt – og berygtet – for at placere sin rede de mærkeligste steder. På side 18-19 kan du se et af de mere ekstreme tilfælde. Foto: Jesper Vinzents.

Udgivet af

Dansk Ornitologisk Forening – DOF – BirdLife Denmark
Vesterbrogade 138-140 . 1620 København V
Tlf. 33 28 38 00 (mandag-torsdag 10-16, fredag 10-15)
Mail: dof@dof.dk

Redaktør (ansv.): Helge Røjle Christensen, Pilgårdsvej 4,
7742 Vesløs, tlf. 97 99 32 77 (aften), e-post: fugleognatur@dof.dk

I redaktionen: Kommunikationschef Tine Stampe

Annancer: Maya Schuster. **Ture og Møder:** Mads Oddershede

Oplag: 17.000. **ISSN:** 01073729

Layout og tryk: Vivian Buch, www.graphicco.dk

Indhold

Kirkeugle i krise.....	3
Storke og lossepladser	6
GPS redder redetræer.....	11
Dyrke fugle på overdrevet.....	14
Fluesnapper i geddens gab.....	18
Flere TimeTælleTure	20
Landskamp for fugletårne.....	21
Rookie – fugle i børnehøjde.....	23
Min ven – musvitten.....	27
Ny direktør i DOF	30
Lokalsider – ture og møder.....	31 - 45

Klokkerne ringer for kirkeuglen

Af Helge Røjle Christensen

Enlig kirkeugle. De sidste kirkeugler i Danmark har problemer med at finde en mage. Foto: Benny Kristensen.

Kirkeuglen er stærkt på vej til at forsvinde fra Danmark som et offer for landbrugets udvikling. Forskere har en opskrift på, hvordan ugle kan reddes. Men omkostningerne er for store, mener DOF.

Politikerne kappes om at sikre livet på landet. Men set fra en kirkeugles perspektiv er der ikke meget liv tilbage. "Det kryb og kravl, som kirkeuglen lever af. Det er forsvundet fra det danske landbrugsland", siger seniorforsker Peter Sunde fra Institut for Bioscience på Aarhus Universitet. Han har været med i et forskningsprojekt, som har klarlagt årsagerne

til kirkeuglens tilbagegang i Danmark. "Den primære årsag er fødemangel i yngletiden. Kirkeuglerne lægger lige så store kuld som før i tiden (4-5 i gennemsnit), men yngleparrene fik i snit kun en halv unge på vingerne. De skal producere mindst 2,3 unger pr. par for, at bestanden er stabil. Vi prøvede så at fodre ugleerne i yngletiden, og det bragte dødeligheden hos ungerne ned fra 80 pct. til kun 20 pct. Derfor er

konklusionen ganske klar: Kirkeuglens fødegrundlag i yngletiden er forsvundet", siger Peter Sunde. Kirkeuglerne spiser store insekter, regnorme, mus, padder og småfugle, som den fanger på jorden. Undersøgelser viser også, at de sidste danske kirkeugler hovedsagelig søger føde i haver og nær bygninger, selvom disse områder kun udgør en ganske lille del af landbrugslandet.

Fodring kan nedbringe dødeligheden hos kirkeuglens unger fra 80 pct. til kun 20 pct. Foto: Benny Kristensen.

"Det skyldes, at der ikke længere er fugls føde på marker eller afgræssede arealer i Danmark. Dermed kan kirkeuglen betragtes som en indikatorart på mængden af liv i landskabet: Uglen forsvinder fra landbrugslandet, fordi livet dér er forsvundet", konstaterer Peter Sunde.

Svært at være optimist

I 2014 var der ifølge Dansk Ornitologisk Forenings registreringer kun 12-16 par kirkeugler tilbage i Danmark.

"Jeg skal jo være optimist, men det er efterhånden svært", siger Benny Kristensen, som er DOF's arts koordinator for kirkeuglen.

"Det ser sort ud. Tidligere var der steder med en 2-3 par kirkeugler tæt på hinanden. Også her i Øster Bjerregrav ved Randers, hvor jeg bor. Men nu er der kun enkelte isolerede par tilbage. Hvis den ene fugl i parret dør, så kan den anden ugle ikke finde en ny mage", siger Benny Kristensen. Før 1970 var kirkeuglen vidt udbredt i Jylland og på Fyn. Bestanden talte formentlig tusindvis af par. Men bestanden gik voldsomt tilbage i perioden mellem DOF's første (1971-74) og anden (1993-96) Atlasundersøgelse. I 2003 var den reduceret til

under 100 par, primært i et kerneområde i Vesthimmerland. Trods forsøg med at fodre enkelte par kirkeugler med døde hanekyllinger i yngletiden, så er tilbagegangen altså fortsat.

"Jeg vil være meget ked af at se kirkeuglerne forsvinde fra Danmark. Jeg synes, vi skal gøre et ekstra forsøg på at redde arten, hvis det er videnskabeligt underbygget", siger DOF's arts koordinator.

Forskere har redningsplan

Forskerne bag kirkeugleundersøgelserne har faktisk udarbejdet en redningsplan for arten i Danmark.

"Rent teknisk kan man sagtens redde kirkeuglen", mener seniorforsker Peter Sunde. "Fødegrundlaget skal genetableres. I yngletiden opholder kirkeugler sig hovedsageligt inden for 150 meter fra reden, da det er uøkonomisk at søge føde længere væk. Et ynglepar har derfor brug for et par hektarer fødesøgningsareal med høj og stabil tilgængelighed af byttedyr gennem hele ynglesæsonen", siger seniorforskeren. "Et par mellemstore hestefolde med masser af hestepærer, som er føde for store insekter. En mosaik af blotlagt jord, stenbunker, nedbidt græs, enkelte øer af

skræpper og nælder, samt både tørre og fugtige partier. Det er et kvalificeret bud på et landskab med gode livsbetingelser for de mange smådyr, som kirkeuglen lever af. Vi taler altså ikke om inddragelse af produktive landbrugsarealer, men om at forbedre de marginale naturlapper, som findes spredt omkring gårde og hobbylandbrug", siger Peter Sunde.

"Hvis Danmark igen skal have en levedygtig kirkeuglebestand, så skal der skaffes beboede levesteder til mindst 100 par. Hvert par skal bruge 2-3 hektarer. Det giver et samlet behov for 2-300 hektarer fødesøgningsareal totalt. Det er et teknisk spørgsmål, hvordan sådan en naturgenopretning kan gøres bedst og billigst, men det er et politisk spørgsmål, om vi mener, at vi har råd til det", konkluderer Peter Sunde.

Politiske overvejelser

Bestanden af kirkeugler er dog så langtnede nu, og parrene er så isolerede, at der ifølge forskerne kan blive behov for at avle kirkeugler i fangenskab og sætte dem ud i det valgte kerneområde.

"Teknisk set er opdræt af kirkeugler relativt simpelt. Om man så ønsker at ty til dette redskab. Det er også en politisk be-

Ynglelokalitet for kirkeugle i Vesthimmerland.
Foto: Helge Røjle Christensen.

Fodring med hanekyllinger kan hjælpe kirkeuglen i yngletiden, men det er ikke nok. Foto: Benny Kristensen.

slutning",
tilføjer
Peter Sunde.

Han understreger,
at en redningsplan for kirkeuglen
i Danmark skal følges meget nøje, så den
kan justeres løbende alt efter, hvad der vir-
ker, og hvordan bestanden udvikler sig. Det
kaldes adaptiv forvaltning. De hidtidige
forsøg på at redde kirkeuglen herhjemme
er ikke blevet fulgt tæt nok efter Peter
Sundes opfattelse.

I Dansk Ornitologisk Forening er der dyb
bekymring og frustration over kirkeuglens
situation, men DOF har ikke kunnet støtte
forskernes forslag til redningsplan. Om-
kostningerne er for store, både naturpoli-
tisk og resurse-mæssigt.

"DOF's udmelding i den konkrete sag om
kirkeuglen er både baseret på en politisk
stillingtagen, som har rod i foreningens
natursyn, men også i en prioritering. Det er
bestemt ikke sjovt for en fuglebeskyttel-
sesorganisation at måtte fravælge arter
og beskyttelsesprogrammer. Vi vil jo gerne
gøre en indsats for alle truede arter og

landskabstyper, men
har ikke uanede resur-
ser", siger DOF's næstfor-
mand Marco Brodde.

Kritisk overfor udsætning

"I tilfældet kirkeuglen er der flere ting, der
spiller ind, når DOF har skulle tage stilling.
Vi er kritiske overfor udsættninger, når en
art i øvrigt ikke er truet i europæisk sam-
menhæng", siger Marco Brodde.

"Hvis levestederne samtidig blev gen-
skabt, så ville udsætningen selvfølgelig
kunne give mening. Men set i lyset af, hvor
krævende det vil være, at få tilstrækkelig
mange gårdejere med på at indrette deres
omgivelser og bedrift på en helt anden
måde. Så må vi erkende, at det har hverken
DOF eller mange kommuner kræfterne til",
forklarer næstformanden.

"Når gårdene så sælges, så skal finmosaik-
ken omkring ejendommen jo bevares. Man
kommer til at skulle opretholde en dialog
med en lang række landmænd i al evighed.

"Rent teknisk kan man sagtens redde kir-
keuglen", siger seniorforsker Peter Sunde.

Det er generelle strukturelle ændringer i
landbruget, der er behov for, med mindre
man vil lave små kirkeugle-reservater om-
kring et stort antal gårde", konkluderer DOF.

"I DOF har vi ikke opgivet at påvirke det po-
litiske system derhen, at naturindholdet i
det åbne land via lovgivning og tilskuds-
muligheder skal kunne tilbyde fødemulighe-
der for både kirkeugler, lærker og viber.
Det arbejder vi konstant på", siger DOF's
næstformand Marco Brodde.

Mere end 1500 storke fouragerede på denne losseplads ved Cáceres i Extremadura Provinsen i Spanien d. 5. juli 1997.

Tekst og foto: Hans Skov

Storken tager skraldet

Åbne lossepladser er vigtige for hvide storke. Ikke mindst i Spanien og Portugal, hvor stadig flere vesteuropæiske storke overvintrer. Nu frygter storkevenner, at lukning af lossepladser vil bringe storkens aktuelle fremgang i fare.

Et EU direktiv kan komme til at spænde ben for hvid storks optur i Vesteuropa de sidste 15 år. Direktivet kræver, at de åbne lossepladser i EU skal være lukket senest i 2018.

Enhver, der har oplevet en åben losseplads en varm sommerdag, vil umiddelbart mene, at det giver god mening. Stanken er ulidelig, og der hænger plastikposer overalt i træerne omkring de åbne lossepladser. Ikke noget kønt syn.

Hvad EU politikerne dog næppe har været klar over. Det er, at de åbne lossepladser er meget vigtige fødekilder for lokale storke og storke på træk. Storke er ikke de eneste fugle, der har vænnet sig til det lette

tag-selv-bord. Rød og sort glente, ravn og flere slags gribbe er blevet ganske afhængige af de åbne lossepladser. I EU sammenhæng taler vi naturligvis om lossepladserne på den Pyrenæiske Halvø.

Fremgang siden 1980'erne

Udviklingen i storkebestandene i Spanien og Portugal har været bemærkelsesværdig siden først i 1980'erne. Efter årtiers tilbagegang i Spanien nåede storkebestanden et lavpunkt i 1981 med kun 5800 par, og i 1984 blev der i Portugal kun optalt 1533 par storke. De to landes medlemskab af EU gav støttemidler til utallige dæmningsbyggerier, så vinterhalvårets nedbør kunne gemmes til det lange tørre sommerhalvår.

Vandreservoirerne muliggjorde kunstvanding i en hel anden målestok end før, og Spanien og Portugal blev grønnere og langt mere storkevenlige end før. Storkebestandene i de to lande begyndte fra sidst i 1980'erne at stige. I 1994/95 blev der således optalt henholdsvis 16.643 par og 3302 par storke i Spanien og Portugal. I 2004/2005 var tallene steget til henholdsvis 33.217 par og 7685 par. Bare mellem 1994/95 og 2004/2005 var stigningstakten for de spanske storke på 100 %, mens de portugisiske storke gik frem med 133 %. Det har vist sig, at den imponerende fremgang skyldtes flere faktorer. Kunstvandingen er allerede nævnt, men det har også gavnet storkene, at en indslæbt

Kirken i Malpartida de Cáceres havde i 1997, da dette billede blev taget, 38 par storke boende. I hele byen boede 62 par storke. Nu er der kun 25 par storke tilbage i hele byen, hvoraf 9 par bor på kirken.

sydamerikansk krebseart har bredt sig med kunstvandingssystemerne og har budt på en overflod af føde til storkene. En mindst lige så vigtig årsag til bestandens fremgang har dog været den lette adgang til føde på de åbne lossepladser. Hvad er det, som storke og andre fugle kan finde på en losseplads? Primært organisk husholdningsaffald, men mus, rotter og et mylder af insekter træffes også i de stinkende bunker. Storke er absolut ikke kostforagtere, og de har ikke problemer med at æde gamle og nærmest fordærvede madrester.

1500 storke på en losseplads

Den 5. juli 1997 oplevede jeg lossepladsen ved Cáceres i Extremadura provinsen i Spanien. Vi var et par ornitologer, der ankom til lossepladsområdet ved frokosttid. Planen var at spise frokost samtidig med, at der blev tid til fuglekiggeri og fotografering. Appetitten forsvandt i takt med, at stanken fra lossepladsen bredte sig til vores næsebor, så det var ikke noget problem at udskyde frokosten. Optællingen af storke endte på mere end 1500. Der ud over var der 300-400 røde og sorte glenter og vel omkring 50 ravne. Er du gammel nok, så kan du måske huske, hvordan de danske åbne lossepladser så ud i 1960'erne og 1970'erne med sværme af især sølvmåger. Ved Cáceres var sølvmågerne skiftet ud med sværme af storke og glenter. Et utroligt syn. Mønsteret var, at storkene gik i affaldsbunkerne med husholdningsaffald. Når en ny renovationsvogn kom og tømte sit indhold ud i en ny bunke, så flokkedes storkene om affaldet.

Den nye affaldsbunke blev efter nogen tid fordelt ud over et større område af en bulldozer, og nu blev området helt levende af de mange hundrede storke, der flokkedes om at komme først til de mange godbidder. Uden at det egentlig var hensigten, så blev affaldet håndteret på en noget nær optimal måde for storkene. De mange storke, glenter og ravne, vi så på lossepladsen i juli, var lokale fugle. Begrebet lokal har dog en udvidet betydning i Spanien og Portugal. Storke ringmærket med ringe og satellitsendere har vist, at de flyver op til 48 km for at fouragere på en given losseplads. Storkes normale aktionsradius ligger i reglen under 8 km, men det er kendt, at særligt gode fødekilder kan få storke til at

flyve længere bort. At storken flyver hele 48 km for at fouragere på en losseplads må betyde, at det virkelig er en fed fidus for storkene at søge føde i skrald.

Skrald er god næring

I Danmark nåede de åbne lossepladser ikke at blive interessante for storkene. Kun i Randers har jeg efterretninger om, at storkeparret i 1980'erne søgte føde på den lokale losseplads i mangel på mere naturlig føde. Undersøgelser i Spanien har vist, at storkeunger fra reder nær lossepladser er mere velnærede end andre storkeunger. Og nye analyser af 59 storkeunger fra tre storkekolonier nær lossepladser i Extremadura viser, at belastningen af miljøgifte

Kirken i Casar de Cáceres havde i 1997 32 par storke boende. Her set d. 4. juli 1997. Nu er der ikke et eneste storkepar i byen længere. Lukningen af den åbne losseplads ved Cáceres har været en katastrofe for disse storke.

Santa Ana kirken i Léon.

er forbavsende ringe. Så selv om det stinkende husholdningsaffald synes frastødende og farligt, så er næringsindholdet i orden i forhold til naturlig føde. Den hvide stork er i den grad en opportunist, som udnyttelsen af de åbne lossepladser også viser. Den tillærte skraldeadfærd har muligjort en massiv fremgang i storkebestanden på den Pyrenæiske Halvø fra slut firserne til omkring 2004/2005. Verdens største storkekoloni i Alfaro i Nordspanien talte omkring år 2000 131 par storke. Af disse boede alene 109 par på den store San Miguel katedral. Provinsen Extremadura sydvest for Madrid havde den største tæthed af storke i Europa. I 2004/2005 blev der talt 7035 par i Extremadura, som er en smule mindre end Danmark. Byer med op til 80-90 storkepar var frem til 2004/2005 ikke noget særsyn. Den nærmest mytiske storkeætthed, som Danmark kunne opvise i første halvdel af 1800-tallet, er nogle steder blevet overgået i Extremadura i 2000-årene.

Storke ændrer trækmonster

De åbne lossepladser har ikke alene boostet storkebestanden på den Pyrenæiske Halvø, men har fået storkene til at ændre trækmonster. Tilbage i 1970'erne trak alle storke fra den Pyrenæiske Halvø over Gibraltarstrædet og videre til Sahelbæltet syd for Sahara for at overvintere. Kun syge og svækkede storke kunne dengang finde på at blive i Spanien om vinteren. Omkring 1990 begyndte nogle storke at blive i Spanien og Portugal hele året. De storke, der havde lært at søge føde på lossepladser, havde jo stadig adgang til føde i vinterhalvåret. Flere og flere storke tog konsekvensen af dette og blev standfugle. Det gælder især fra Madrid området og syd på, men også lossepladser nordøst for Barcelona nær Middelhavet kan nu opvise en bestand af storke i vinterhalvåret. En af disse er en dansk stork, udruget i Gundsølle i 2011, der blev set ved Girona nordøst for Barcelona i februar 2012. Samme stork er også set på en losseplads i Madrid området. Ud over denne stork er fire andre danskfødte storke aflæst på lossepladser i Madrid området. Den skånske stork, som byggede rede nær Balle på Djursland sidste sommer, blev aflæst tre gange på lossepladsen ved Pinto nær Madrid i december 2014. Og endelig blev en stork udruget i Ribe i 2000

Frysende stork på reden på Santa Ana kirken i León i heftigt snevejr d. 4. februar 2015. Hvordan skal denne stork kunne finde føde, hvis vinteren bider, når de sidste åbne lossepladser lukker i 2018?

flere gange aflæst på lossepladsen VRSU de Miramundo, Medina Sidonia ved Cadiz i Sydspanien.

75.000 overvintrer i Europa

Ringaflæsning har vist, at ganske mange storke fra Tyskland, Holland, Schweiz og Frankrig opholder sig på den Pyrenæiske Halvø i vinterhalvåret. De har sammen med mange af de lokale storke droppet Afrika som vinterkvarter. Dels pga. klimaforandringen, der har gjort klimaet på den Pyrenæiske Halvø mere mildt i vintermånederne. Dels på grund af de åbne lossepladser. Her er nogle tal, der illustrerer ændringerne i storkenes trækmønster: I 1995 blev der optalt 7594 overvintrende storke i Spanien. Dette tal var i 2004 steget til 31.229 storke, og siden er tallet formentlig mere end fordoblet. I Portugal blev der i 1995 optalt 1200 overvintrende storke. Dette tal var steget til 14.000 storke i 2013. Man regner med, at omkring 75.000 storke nu overvintrer på den Pyrenæiske Halvø og godt 1000 i Frankrig. Europa er ved at blive et meget vigtigt vinterkvarter for den hvide stork. De storke, der har ændret trækmønster, har en langt større overlevelse end dem, der trækker til Afrika. Så processen er selvforstærkende. Trenden de seneste

10 år for storkene i Europa er, at storkene i Østeuropa stort set holder skansen, mens bestanden i Vesteuropa er gået meget frem. I perioden fra 1995 til 2005 med 85%. På den Pyrenæiske Halvø er fremgangen helt oppe på 105% i samme tidsrum. Nyere tal er endnu ikke tilgængelige.

Bekymring for fremtiden

Som den opportunist, den hvide stork er, så har den været hurtig til at tilpasse sig de nye muligheder på de åbne lossepladser. Det gælder altså både ynglefugle og træk-gæster. Man kan godt blive bekymret for, hvad der vil ske, når alle åbne lossepladser skal være lukket i 2018. Nogle steder er de åbne lossepladser i Spanien allerede blevet lukket, og det har fået alvorlige konsekvenser for storkekolonier i nærheden. I Segovia nord for Madrid var der 90 par storke i 2001. Efter at den lokale åbne losseplads blev lukket, så faldt storkebestanden til 60 par i 2010. I februar i år var jeg i Spanien og lavede kontroloptællinger flere steder, som jeg også besøgte i 1997. I Casar de Cáceres nord for Cáceres talte jeg i 1997 32 storkereder på byens kirke. Nu var der ikke en eneste beboet storkereder i hele byen. Et forfaldent redestativ på kirken var sidste spor af storkekolonien.

I Malpartida de Cáceres vest for Cáceres var der 62 par i 1997. Alene på kirken boede 38 par storke. Min optælling i februar gav blot 25 beboede reder i hele byen, hvoraf de 9 var på kirken.

Den store losseplads ved Cáceres er lukket, og der er sket et sammenbrud i bestanden. Akkurat som man så det i anden halvdel af 1800-tallets Danmark, når store afvandingsprojekter nær storkekolonier blev gennemført. Det er slemt nok, at de lokale storkekolonier går meget tilbage eller helt forsvinder. Men hvad vil der ske med de ca. 75.000 overvintrende storke, når de åbne lossepladser forsvinder. Vil disse storke være i stand til at trække til Afrika? Eller vil de sulte ihjel, når vinteren bider fra sig? Netop denne vinter har været usædvanlig kold i Spanien og Portugal, og budt på megen sne. Uden lossepladserne ville storkene have været ilde stædt. Og hvad vil det betyde for bestandene af storke længere oppe i Vesteuropa, når fødemulighederne forringes på den Pyrenæiske Halvø? Hvad vil det betyde for storkens mulige genindvandring til Danmark? Fremtiden må vise, hvad konsekvenserne af EU direktivet bliver.

Hans Skov er leder af Dansk Ornitologisk Forenings storkegruppe

Har du undret dig?

Har du undret dig over, at du fik Fugle & Natur sådan? Vi har skiftet distributør. Fremover får du bladet og Naturbutikkens katalog hver for sig i et indstik som på billedet.

150-årig bøg med et sortspættehul og en rød farvemarkering ved foden af stammen. Foto: Bo Ryge Sørensen.

GPS sikrer de vigtigste træer i skoven

90 træer med sortspættehuller og 13 træer med rovfuglereeder er nu registreret på GPS og plottet ind på de såkaldte "Pas på-kort" hos Naturstyrelsen i Søhøjlandet. Det er resultatet af et banebrydende samarbejde mellem Naturstyrelsen og DOF-Østjylland.

Det startede ved et møde i marts 2013 mellem Naturstyrelsen Søhøjlandet og DOF Østjylland, hvor styrelsen tilkendegav stor interesse for en GPS-kortlægning af de sjældne og ekstra hensynskrævende fuglearter på styrelsens arealer. Et præcist kendskab til redetræernes placering vil

Sortspættens redehuller gavner mange andre arter i skoven. Foto: John Larsen.

"Pas på" kort på skærm i skovningsmaskine. Foto: Henriette Bjerregaard.

selsvagt gøre det lettere at tage hensyn til arterne i den almindelige skovdrift. GPS-projektet omfatter en kortlægning af ynglelokaliteter og redetræer for udvalgte arter som sortspætte, huldue, nøddekrieger, perleugle, st. hornugle, musvåge, hvepsevåge, duehøg, rød glente, fiskeørn og havørn på Naturstyrelsen, Søhøjlandets arealer.

DOF køber GPS

Til dette formål er der for DOF-midler indkøbt en GPS til kortlægning og præcisering af de respektive lokaliteter og redetræers placering, hvorefter disse angivelser lægges ind på Naturstyrelsens "Pas på" skovkort og indgår som beskyttede områder og træer i den fremtidige driftsplanlægning.

En sådan kortlægning og registrering vil givetvis være af offentlig interesse, da det muliggør en bedre beskyttelse af disse arter og dermed en større oplevelsesværdi for de fugleinteresserede i særdeleshed og for skovgæsten i almindelighed. Derudover kan en sådan GPS være til stor hjælp ved registrering af de samme arter i de privatejede skove, som vi lokalt samarbejder med. Registreringen har i første omgang omfattet de skove, som forvaltes og drives af Naturstyrelsen Søhøjlandet.

Et eksempel på et "Pas på" skovkort – udarbejdet af biolog Henriette Bjerregaard, Naturstyrelsen Søhøjlandet.

Tidskrævende arbejde

I vinterhalvåret 2013/2014 indledtes så GPS-registreringen i de udpegede skovningsområder. Indledningsvis blev registreringen koncentreret omkring de bevoksninger, der i hugstplanen var udset til udtynding, primært ældre og gamle bølgebevoksninger i Silkeborg Sønderskov,

Silkeborg Vesterskov og Velling Skov. Eftersøgningen havde fokus på træer med sortspættehuller og rovfuglereder i disse områder. Udover de omtalte områder til udtyndingshugst vil registreringen på længere sigt også omfatte samtlige relevante bevoksninger indenfor Naturstyrelsen Søhøjlandets skovarealer.

Opgaven viste sig at være langt mere tidskrævende og omfattende end først antaget.

Ikke mindst fordi flere af de undersøgte områder er beliggende i et stærkt kuperet terræn med meget tætte bevoksninger, som i høj grad vanskeliggjorde arbejdet. Også den megen nedbør i undersøgelsesperioden udgjorde en tids- og registreringsbegrænsende faktor. Ved undersøgelsen i vinterhalvåret 2013/14 blev der registreret 21 træer med sortspættehuller og 5 træer med rovfuglereder. Efter yderligere undersøgelser i 2014/15 er vi oppe på 90 træer med sortspættehuller og 13 træer med rovfuglereder.

Sortspættehuller er vigtige

I forbindelse med GPS-registreringen blev træerne markeret med en rød cirkelformet mærke i jordhøjde, for at træerne visuelt kan identificeres af skovningsarbejderne i skovningsperioden. Mærkningen er midlertidig og udviskes i løbet af nogle måneder. Med den igangværende registrering er fokus især rettet mod træer med sortspættehuller. Ikke mindst fordi disse er af stor betydning for en række andre arter som egeren, skovmår, natugle og forskellige flagermus samt sjældne og fåtallige arter som hvinand, perleugle og huldue. Med få undtagelser er samtlige ynglepar af huldue i Naturstyrelsen Søhøjlandets skove fundet i sortspættehuller. Disse træer er således af stor betydning for den biologiske mangfoldighed i skovene

Mærkning af træerne

De indsamlede data er efterfølgende overført til Naturstyrelsen Søhøjlandets kortansvarlige medarbejder. Disse data bliver så plottet ind på enhedens såkaldte "Pas på kort". Formålet med disse kort er at beskytte sjældne og sårbare forekomster af laver, planter, insekter og fugle. Med "pas på kortene" sikres arealernes biologiske mangfoldighed mod fældning eller andre utilsigtede indgreb i forbindelse med udmøntningen af enhedens driftsplaner. Naturstyrelsen Søhøjlandet overvejer at kombinere GPS-registreringen med et såkaldt Arbo Tag medvoksende træmærkningssystem. Systemet skader ikke træerne og anvendes til en permanent mærkning af de GPS-registrerede træer. Det sker ved at anbringe en hvid plade med et fem-cifret nummer samt en rød prik i jordhøjde til identificering af de pågældende

Træ med rovfuglerede. Foto: Bo Ryge Sørensen.

træer. Pladen placeres så højt på stammen, at det er uden for uvedkommendes rækkevidde.

Tak til Naturstyrelsen Søhøjlandet for det gode samarbejde.

Bo Ryge Sørensen er DOF's repræsentant i brugerrådet for Naturstyrelsen, Søhøjlandet.

Bedre beskyttelse af redetræer

Af Knud N. Flensted, biolog i DOF

Også på landsplan er der godt nyt for skovfuglene. Naturstyrelsen har fra februar 2015 indført bedre beskyttelse af visse redetræer på egne arealer. Udarbejdelsen og indførelsen af den nye redetræspolitik er sket efter forslag fra DOF, som en udløber af samarbejdsaftalen mellem Miljøministeriet og DOF.

DOF havde gerne set, at al skovning i yngletiden fra minimum 1/3 til 31/8 blev stoppet helt, da skovningsarbejde på den årstid medfører ødelæggelse af mange fuglereder med æg og unger. Det blev ikke til noget i denne omgang, men Naturstyrelsen har indført en væsentlig bedre beskyttelse end hidtil af udvalgte særligt sårbare fuglearter i skovdriften. Det gælder alle arter rovfugle undtagen tårnfalk, alle arter af ugler, alle arter af spætter, natravn, fiskehejre, skarv, trane, sort stork, huldue, ravn, rødrygget tornskade og hedelærke. Redetræer (og redesteder) af disse arter må fremover ikke fældes eller på anden måde ødelægges på Naturstyrelsens arealer (gælder året rundt), men det kan naturligvis kun praktiseres, hvis man kender redetræernes eksistens og præcise lokalisering.

Det er en god begyndelse, og DOF ser gerne endnu flere arters redesteder beskyttet mod skovning og anden ødelæggelse. Især arbejder DOF på at få indført en helt nødvendig beskyttelseszone omkring disse redetræer, hvor der ikke må skoves i yngletiden. I den forbindelse er det et stort ønske hos både Naturstyrelsen og DOF, at flest mulige DOF-medlemmer vil hjælpe med præcise oplysninger om disse sårbare arters redetræer og redesteder. Hvis redetræerne er præcist markeret, vil de være beskyttet mod fældning året rundt på Naturstyrelsens arealer i kraft af den nye redetræspolitik. Det er DOF's håb, at samarbejdet snarest muligt kan udvides, så indberettede ynglesteder let og sikkert kan videregives til Naturstyrelsen, fx via den nye funktion, hvor fx et redetræ kan markeres præcist med koordinater.

"Vil I, vil I bare se!" synger torsangeren – en meget almindelig yngltrækfugl i det åbne land. På overdrevene ses og høres den syngende fra toppen af buske fra slut april. Foto: Torben Andersen.

Sådan dyrker vi fugle – ude på overdrevet

Af Søren Ring

Langt ude på overdrevet – sagde man engang. Overdrevene, eller oprindeligt "oredrev", betyder nemlig det uopdyrkede areal, hvor man driver dyrene hen.

Overdrevene – det tørre græsland ofte med spredte buske og træer – er i dag den mindst udbredte, noget oversete og nok også mest truede af de seks naturtyper, som er beskyttet af Naturbeskyttelsesloven. Det er i dag blot ca. 28.000 ha, eller ca. 0,6 procent af Danmarks areal, som er registeret som overdrev.

Flere typer overdrev

Overdrev er vedvarende tørbundsarealer, helt domineret af lysåben græs- og urtevegetation og uden anden kulturpåvirkning end den strengt nødvendige afgræsning. På gamle overdrev finder man oftest en del spredte buske og træer og en del spredte større sten, da de bedste af dem aldrig har været opdyrket. Overdrev findes ofte på stærkt kuperede arealer på skrænter langs kysten eller på skrænterne langs ådalene. De findes typisk oven for engene, på mere plant terræn eller fx på hatbak-

kerne på Langeland som ved Fugleværnsfondens reservat ved Tryggelev, Salme og Nørreballe Nor. Der er flere ret forskellige typer af overdrev. Overordnet deles de op i det sure, det sandede, det tørre og kalkoverdrev.

Meget er gået tabt

I al stilhed er en uvis, men stor del af overdrevene trods deres formelle paragraf 3 beskyttelse, ved at gå tabt som egentlige overdrev. De er egentlig formelt beskyttet imod både at blive omlagt (til anden

Overdrev findes spredt på hatbakkerne og skråningerne omkring Tryggelev, Salme og Nørreballe Nor på Langeland.

Foto: Søren Ring, Fugleværnsfonden.

Overdrev plejes oftest ved kvæggræsning, men også af Fugleværnsfondens frivillige, der går godt til buske og træer, når de tager overhånd – da kvæggræsning alene ikke kan holde vedplanterne i ave. Foto: Bent Staugaard.

Fugleværnsfondens Søren Ring fortsætter her serien om fuglerigtig pleje og naturforvaltning i forskellige naturtyper – denne gang om overdrevene.

landbrugsanvendelse), at blive tilplantet, og imod at blive gødsket, sprøjtet eller kalket. Men i løbet af mange år uden besøg og registrering i feltet er mangen et mindre overdrev faldet under de gamle amters og siden kommunernes radar. Så en del overdrev er blevet tilplantet, er kommet under plov eller gødet i stykker. Andre af overdrevene er på grund af den konventionelle landbrugsudvikling nu blevet til marginale områder, som det ikke kan betale sig at bruge ekstensivt i landbrugsdriften. Overdrev skal nemlig græsses for at bestå. I det konventionelle husdyrhold i dag er dyrene desværre inden døren året rundt, og så kan overdrevet jo ikke afgræsses, og en del er groet til med store krat og skov.

Artsrig naturtype

Gode overdrev er blandt de mest artsrige naturområder herhjemme. Der er såvel en lang række plantearter som en stribe insekt- og svampearter, der næsten udelukkende findes på overdrev. Naturtypen overdrev er sandsynligvis netop så artsrig, fordi husdyrenes afgræsning vikarierer

for forne tiders større tætheder af græssende uroksker, kronhjorte, vildheste, europæisk bison, rådyr m.fl. De vilde græssere var førhen med til at skabe og pleje de naturlige overdrevsområder. Med nutidens lidt mere monotone kvæggræsning af overdrev må man nu og da rydde lidt af de træer og buske, som indfinder sig, og med tiden kan tage over, hvis der ikke græsses længe og hårdt nok.

Fugle på overdrevet

Blandt ornitologer er overdrev ikke den mest søgte naturtype. Der er nemlig ikke så mange fuglearter, som alene findes her, og ynglefugletætheden er generelt ret lav på overdrev. Overdrev helt uden træer og buske er ofte lidt for fattige på fuglearter til, at man på en fugletur vil lægge vejen forbi. Det skulle måske lige være for få hørt sanglærken eller måske hedelærkens triller fx ved Fugleværnsfondens reservat på Djursland ved Stubbe sø, eller få et glimt af en agerhøne med unger. Overdrev rummer dog nogle få specialister blandt fuglene. Særligt rødrygget torn-

skade, tornsanger, tornirisk og også den i Danmark i dag meget sporadisk gæstende, men i tidligere tider langt mere udbredte, høgesanger er stærkt tilknyttet overdrev med spredte træer og de karakteristiske tornede buske som slåen, roser, vildt æble og hvidtjørne. Kommer der bare lidt buske og småtræer ind på et overdrev kan man møde flere fuglearter som bynkefugl, engpiber, gulspurv, og gærdesanger. Er der mere tæt krat og måske små lunde på overdrevet dukker også arter som skovpiber, bogfinke, gulbug, løvsanger, gransanger, rødhals og gærdesmutte op. I træktiden ses drosselfugle som fx sjagger, stær og sangdrossel, som tiltrækkes af overdrevsbuskenes bærproduktion hos bl.a. hyld, tjørn, slåen og roser. Særligt om vinteren kan man træffe musvåge, tårnfalk, blå kærhøg eller fjeldvåge.

Græsning om foråret

I gennem mange hundrede år var overdrev sammen med skovene de to mest udbredte naturtyper i Nordvesteuropa. I dag er fortsat hele 40 % af de danske arter knyttet til

Småsnakkende lyder der et "tett-tett-tett" fra tornirisken fra toppen af overdrevets krat med fx slåen, roser eller ene. Foto: Peter Vadum, Fugleværnsfonden.

skov og overdrev, og det er her, de fleste af de rødlistede arter faktisk findes.

Overdrevene lå førhen som store områder mellem skovene og de dyrkede arealer tættere på landsbyerne. På overdrevene gik en god del af kvæget, hestene og fårene i dele af året, mens grisene blev sendt til skovs. I dag er der så pletter af overdrev tilbage. Hvis man skulle efterligne de gamle driftsformer, som vedligeholdte den rige natur på overdrevet, så skal dyrene sendes tidligt på græs om foråret. En del eller alle dyrene skal tages fra overdrevet omkring Sankt Hans, og i stedet lukkes ud på engene og siden på stubmarker i efter-

sommeren. Så ville overdrevenes græsser, urter og insekter få lidt fred og kun have et lavt græsningstryk fra midsommer. Dermed reserveres overdrevene til forårs- og forsommergræsningen. Det vil dog i praksis for langt de fleste landmænd desværre ikke være en reel mulighed, men enkelte ejere af kvægbesætninger vil måske have jorden og modet til at prøve det.

Fugleværnsfondens overdrev

Fugleværnsfonden har i dag i alt 22 små delarealer med overdrev, men de hænger ret godt sammen med vore andre naturtyper i reservaterne, bl.a. enge, strandenge,

rørskove og ellesumpe. Vi samgræsser derfor arealerne med de andre naturtyper og kvæget/fårene kan vælge frit, hvornår de græsser på overdrevene, og hvornår de søger ned i de fugtige og våde enge, som først kommer i vækst senere. Fra år til andet må vi dog ud og rydde lidt træ- og buskopvækst på overdrevene, for kvæget kan ikke klare at holde træer og buske tilbage alene.

Fugleværnsfonden forvalter mange, men altså ret små områder af overdrev i syv af vore 21 reservater. Der er fx hele ni overdrev på hatbakker og skrænter alene i Tryggelev og Salme Nor, et par større

Overdrev i Vaserne i Nordsjælland. Både på de nordlige skrånninger og ude i selve Vaserne findes større og mindre partier med gamle overdrev. Får afgræsser overdrev og enge under store hasseler, hvidtjørne og roser med spredte større træer. Foto: Søren Ring, Fugleværnsfonden.

Rødrygget tornskade - græshoppers og billers skræk og overdrevets rovfugl nr. 1 i de blot 16-18 uger, den gæster os fra tropisk Østafrika og Sydafrika. Foto: John Larsen.

strandoverdrev på Hyllekrog, overdrev på skrænterne i den nordlige del af Vaserne, en skrænt i syd ved Gundsømagle Sø og ved Gulstav Mose. Vi har også nogle hektar nyere overdrev ved Stubbe Sø. Et overdrev undervejs, som var helt tæt fyrreplantage og blev ryddet for 10 år siden. Der er små men vigtige strandoverdrev og kalkoverdrev på skrænter i sydfynske Bøjden Nor, men her kommer der så meget mere

overdrev til i fremtiden. Her er nemlig siden 2011 ved et EU LIFE- projekt kommet yderligere ca. 25 hektar gammel agerjord til, som nu undergår den langsomme forvandling til overvejende overdrev. Det tager nok Fugleværnsfonden en 15-20 år at udvikle vort største samlede overdrevsområde. Men allerede nu ses fx gulspurv, tornirisk, tornsanger og sanglærke derude. Så kom med ud og oplev overdrevene, og

følg med i såvel de gradvise forandringer som fuglelivet.

Søren Ring er biolog i Fugleværnsfonden og står for naturforvaltning og overvågning på fondens reservater. Den første artikel om "at dyrke fugle" blev bragt i nr. 4-2014 og handlede om strandengene. Serien fortsættes i kommende numre.

KORT NYT *10 millioner fugle dræbes*

27 BirdLife partnere omkring Middelhavet og i Georgien er gået sammen om en særdeles tiltrængt undersøgelse. For første gang skal der samles videnskabeligt underbyggede tal for, hvor mange fugle, der dræbes ulovligt i Middelhavsområdet. De første tal viser, at det drejer sig om mindst 10 millioner fugle hvert år, herunder mange truede arter.

Tallet er muligvis meget højere, fordi det skønnes, at der alene i Egypten dræbes mellem 1 og 10 millioner fugle. Også i Libanon anslås det, at flere millioner fugle hvert år dræbes af krybskytter. Inden for EU er situationen værst på Cypern, hvor der årligt ulovligt bliver dræbt mellem 1,3 og 3,2 millioner fugle.

Nyt håb for Vietnams skove

BirdLife Internationals program Forest of Hope – "Håbets skove" – er for første gang kommet til Vietnam. Med støtte fra BirdLife har den lokale naturbeskyttelsesorganisation Viet Nature Conservation Centre indgået en aftale med de vietnamesiske myndigheder. Aftalen går ud på at beskytte 768 hektarer af den stærkt truede lavlandsskov i Vietnam. Det er blandt andre Aage V. Jensen Charity Foundation, som har givet penge til BirdLifes indsats i Vietnam. Forest of Hope-programmet omfatter nu 19 skovområder verden over.

Tekst og foto: Jesper Vinzents

Fluesnappere i geddens gab

Vi har et svensk fritidshus i Småland. Det ligger tæt på et godt fiskeområde ved Helgeå.

Bo, som vi købte huset af, er da også en ivrig fisker. Han havde efterladt et geddehoved på siden af gæstehuset. Nok en slags trofæ.

Et par grå fluesnapper havde valgt at bygge rede i hovedet. Det var imponerende at se fuglene flyve ind og ud af gabet med de spidse tænder.

I øvrigt har tidens tand gjort hovedet mørkt, og det er faldet ned her i vinter. Jeg har spurgt Bo, om han kan levere et nyt, så historien kan fortsætte.

Ønskes: Flere TimeTælleTure

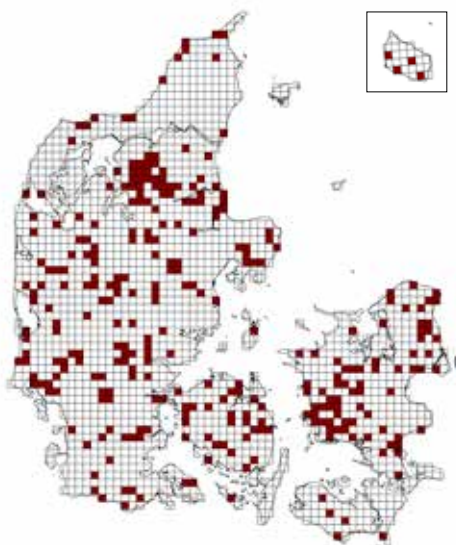
Atlas III-projektet er godt i gang. Men der er brug for, at flere tællere kaster sig ud i den ganske særlige oplevelse, det er at gennemføre en TimeTælleTur.

Den anden atlassæson er godt i gang, og den 1. april blev TimeTælleTur-sæsonen også skudt i gang. TimeTælleTurene i Atlas III omdannes i slutningen af projektet til tætheder og bestandsestimater af de almindelige vinter- og ynglefuglearter. For at få et robust bestandsestimat, der er repræsentativt for Danmark, er det vigtigt at dækningsgraden bliver høj, og at TimeTælleTurene udføres i hele landet – en tur i agerlandet, med få individer, bidrager i ligeså høj grad til undersøgelsen som en tur i et fuglerigt område.

Men hvad er en TimeTælleTur? Kort fortalt er en TimeTælleTur en tælling af alle sete og hørte fugle langs en linje i landskabet. Turen er 1 kilometer lang og, som navnet antyder, varer en time. Tælleren vurderer afstanden til fuglene og noterer dem i bånd - 0-25m, 25-50m eller 50-100m.

Der skal udføres fire TimeTælleTure i hvert kvadrat – en forberedelses tur, en tidlig yngletidstur, en sen yngletidstur og en vintertur – i alt fire timers feltarbejde. I projektets første år blev der udført 300 tidlige yngletidsture, og det samme antal sene yngletidsture (18 %), samt hele 500 vinterture (29 %).

TimeTælleTurene i Atlas III skal skabe vigtig viden om fuglenes tæthed og populationsstørrelse – både i yngletiden og om vinteren. Antallet af fugle i Danmark er vigtig naturhistorisk viden, som ikke eksisterer, og som det kræver en stor indsats at indsamle. Men med Atlas III's store kapacitet bliver det muligt. Med en god dækning af TTT vil projektet levere bestandsestimater for 50 ynglefugle og 30 vinterfugle, samt tæthedskort for mange flere. Målet er, at der gennemføres TTT-ture i minimum 85 % af de 1726 kvadrater, hvor turene skal udføres.

Kortet viser de ca. 300 kvadrater, hvor der er gennemført sene TTT-ture i yngletiden. Der er brug for mange flere! I Vesthimmerland ses tydeligt resultatet af sidste års Atlas-lejr.

På en yngletids TimeTælleTur bliver der registreret i gennemsnit 22 arter, på nogle ture helt op til 47 arter. Projektet vil levere bestandsestimater for bl.a. følgende ynglefuglearter: bogfinke, ringdue, solsort, musvit, gransanger, skovspurv, gulspurv, grønirisk, gråspurv, gærdesmutte, blåmejse, løvsanger og stær.

TimeTælleTurene følger en lige linje gennem landskabet, og det kan til tider give udfordringer! Til gengæld er det en helt speciel oplevelse at gå så langsomt og tælle fugle. En kilometer på en time svarer jo til 100 meter på seks minutter. Tælleren her er Boris Schönfeldt. Foto: Irina Levinsky.

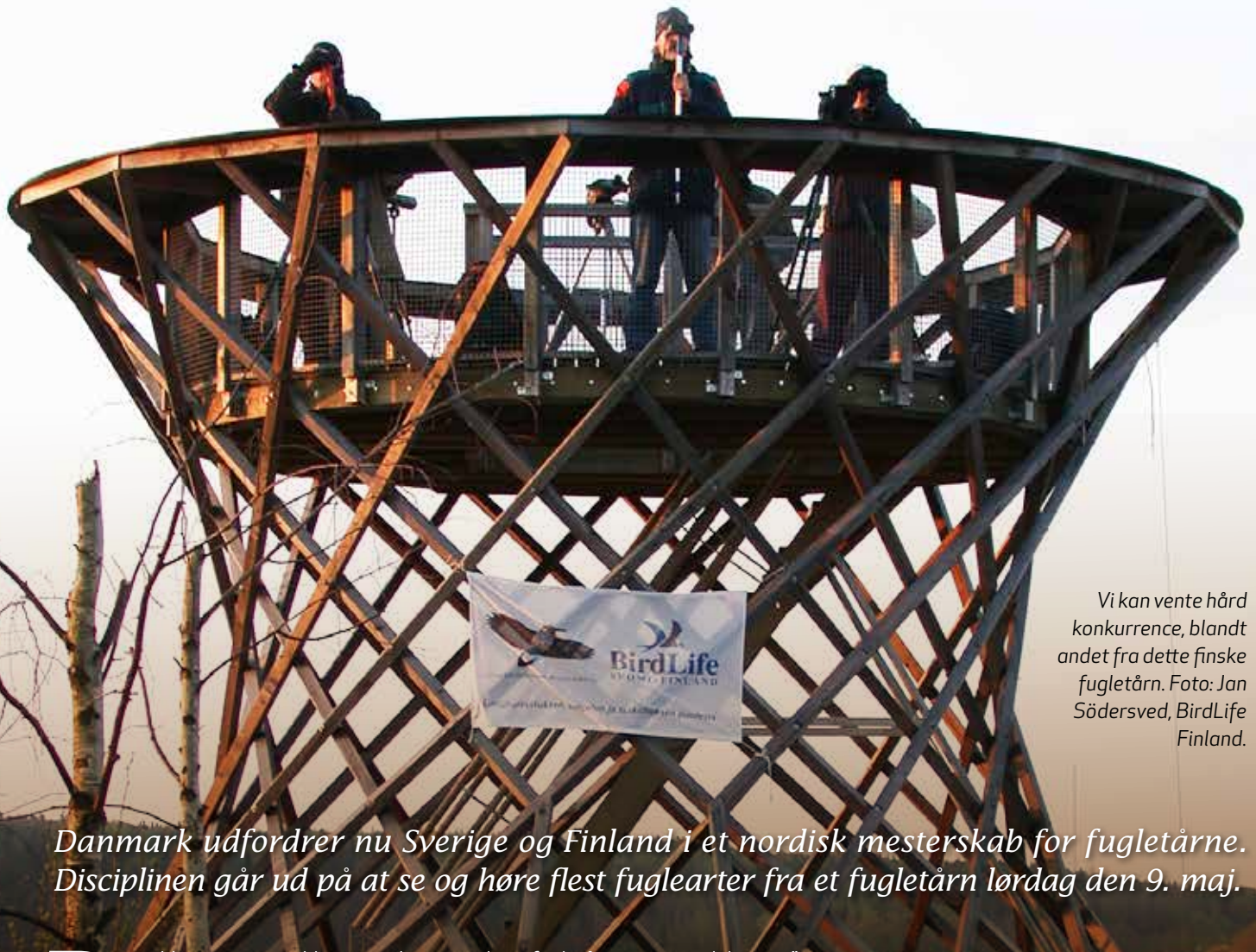
Irina Levinsky er videnskabelig leder af Atlas III

Læs mere om TimeTælleTure på pandion.dof.dk og dofbasen.dk/atlas. Du kan også se en instruktionsvideo her: <https://youtu.be/qDTVllz5dpc>

Du kan stadig blive kvadratansvarlig! Atlas III's 770 kvadratansvarlige dækker nu 70 % af atlaskvadraterne, men der er stadig ledige kvadrater. Kig ind på dofbasen.dk/atlas og find et ledigt kvadrat tæt på dig.

Du behøver ikke at være kvadratansvarlig for at deltage i Atlas III - alle kan indtaste observationer fra alle kvadrater.

Landskamp mellem fugletårne

Vi kan vente hård konkurrence, blandt andet fra dette finske fugletårn. Foto: Jan Södersved, BirdLife Finland.

Danmark udfordrer nu Sverige og Finland i et nordisk mesterskab for fugletårne. Disciplinen går ud på at se og høre flest fuglearter fra et fugletårn lørdag den 9. maj.

Der bliver næppe problemer med at finde nogen, som gerne vil fløjte kampen i gang. Fuglesangen er på sit højeste, når danske, svenske og finske ornitologer gør sig klar til dysten om det nordiske mesterskab for fugletårne. Men fløjten lyder på et noget andet tidspunkt end til en landskamp i fodbold. Konkurrencen starter klokken 5 morgen, og otte timer senere er vinderen fundet. Landskampen mod Finland og Sverige markerer 10-året for arrangementet "Tårnenes Dag", som Dansk Ornitologisk Forening hidtil har placeret i august måned, de sidste seks år med DOF-Vestjylland som arrangør.

"Vi synes, der skulle ske noget nyt, så derfor kontaktede vi den ornitologiske forening i Finland, BirdLife Finland, som lancerede deres "Tornien taisto" helt tilbage i 1994 og har afviklet konkurrencen hvert år siden. Sidste år med ikke mindre

end 330 fugletårne og 2400 deltagere", fortæller Henrik Rähr og Lars Holm Hansen fra DOF-Vestjylland. "Siden 2010 har Finland og Sverige holdt konkurrencen samme dag som en landskamp, og nu kommer Danmark altså også med. Når arrangementet ligger om foråret, så er der chance for flere arter, fordi fuglenes sang og trækkald er på sit højeste i begyndelsen af maj", siger arrangørerne. Men de danske deltagere har også udsigt til hård konkurrence. Sidste år vandt et finsk fugletårn landskampen med hele 104 arter, skarpt forfulgt af et svensk tårn med 103 arter. Ved de danske konkurrencer i august har vinderne haft mellem 82 og 91 arter. I Danmark har der været op til 27 tårne med i den nationale konkurrence. "Men vi håber på væsentlig flere deltagende tårne i Danmark, nu det er en landskamp mod vores nordiske kollegaer. Hvis hver af DOF's lokalafdelinger landet over kan stille

Den 9. maj er der gang i fuglesangen, som her hos jernspurv. Det øger chancerne for flere arter. Foto: John Larsen.

med en 3-5 tårne, så vil Danmark kunne mønstre 40-65 hold, lyder det forhåbningsfuldt fra Henrik Rähr og Lars Holm Hansen. Du kan stadig nå at tilmelde dig til landskampen mellem fugletårnene den 9. maj. Læs mere om regler og tilmelding på www.pandion.dof.dk eller på Facebook: Tårnenes Dag.

Følg os!

Se, del, deltag. Følg os på Facebook. Nye opdateringer dagligt: Smukke fuglefotos, nyheder, naturpolitik, debat. Find os her: facebook.com/birdlivedk

Rookie

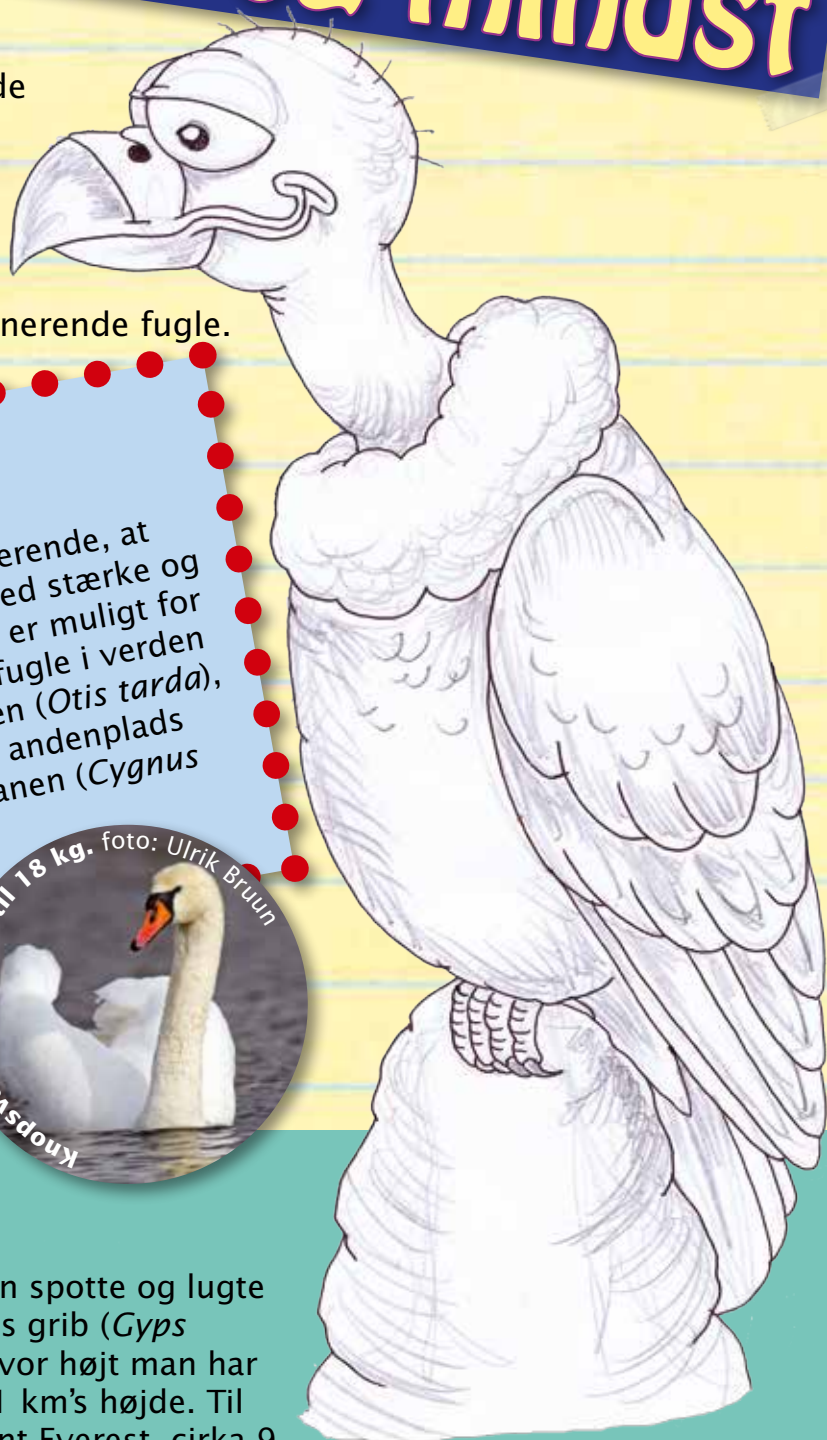

Størst og mindst

I denne udgave ser vi på de største og de mindste. Vidste du for eksempel, at man både kan se verdens største terne og verdens største måge i Danmark?

Men vi ser ikke bare på de største og mindste fugle, men også på, hvilke store bedrifter fuglene kan udrette.

Læs med og blive meget klogere på de imponerende fugle.

Fuglenes brumbasse

Nogle fugle er så tunge, at det er helt imponerende, at de overhovedet er i stand til at flyve. Men med stærke og kraftfulde vinger er det muligt. Ligesom det er muligt for brumbasser at flyve. De tungeste flyvende fugle i verden er koritrappen (*Ardeotis kori*) og stortrappen (*Otis tarda*), som kan veje op mod 19 kg. På en fornem andenplads kommer den danske nationalfugl: knopsvanen (*Cygnus oler*) med en vægt op til 18 kg.

Grib i højere luftlag

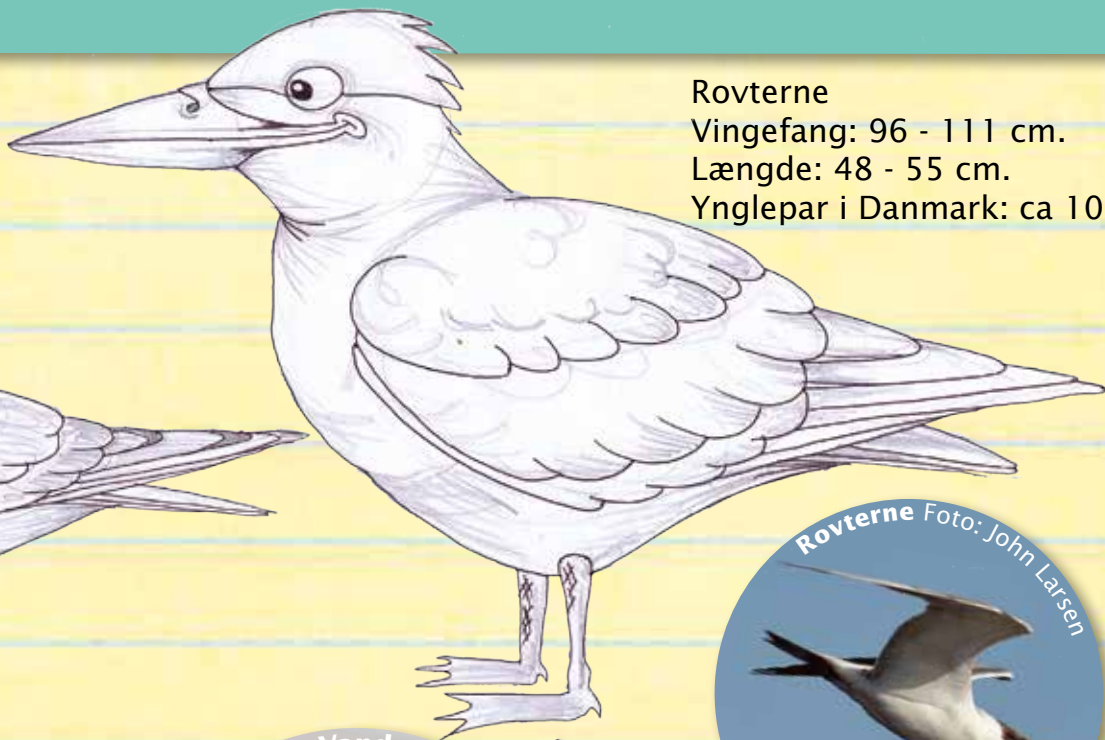
Gribbe kan svæve højt på himmelen, og de kan spotte og lugte sig frem til et ådsel på lang afstand. En rüppels grib (*Gyps rueppellii*) satte i 1975 verdensrekorden for, hvor højt man har spottet en fugl. Den var kommet helt op i 12,1 km's højde. Til sammenligning er verdens højeste bjerg, Mount Everest, cirka 9 km. højt. Desværre for gribben, blev det kun opdaget, fordi den blev suget ind i en jetmotor på et fly og døde.

Terner - imponerende på mange måder

I Danmark kan man være så heldig at opleve verdens største terne, rovterneren (*Hydroprogne caspia*). Men man kan også opleve en af verdens mindste terner - nemlig dværgterneren (*Sternula albifrons*). Begge arter yngler i herhjemme. Udover dværg- og rovterne, yngler der tre andre ternearter i Danmark: fjordterne (*Sterna hirundo*), havterne (*Sterna paradisaea*) og splitterterne (*Sterna sandvicensis*).

Dværgterne
Vingefang: 41 - 47 cm
Længde: 21 - 25 cm
Ynglepar i Danmark: ca 400

Rovterne
Vingefang: 96 - 111 cm.
Længde: 48 - 55 cm.
Ynglepar i Danmark: ca 10

Rovterne Foto: John Larsen

Dværgterne Foto: Ullrik Bruun

Vandrefalk Foto: John Larsen

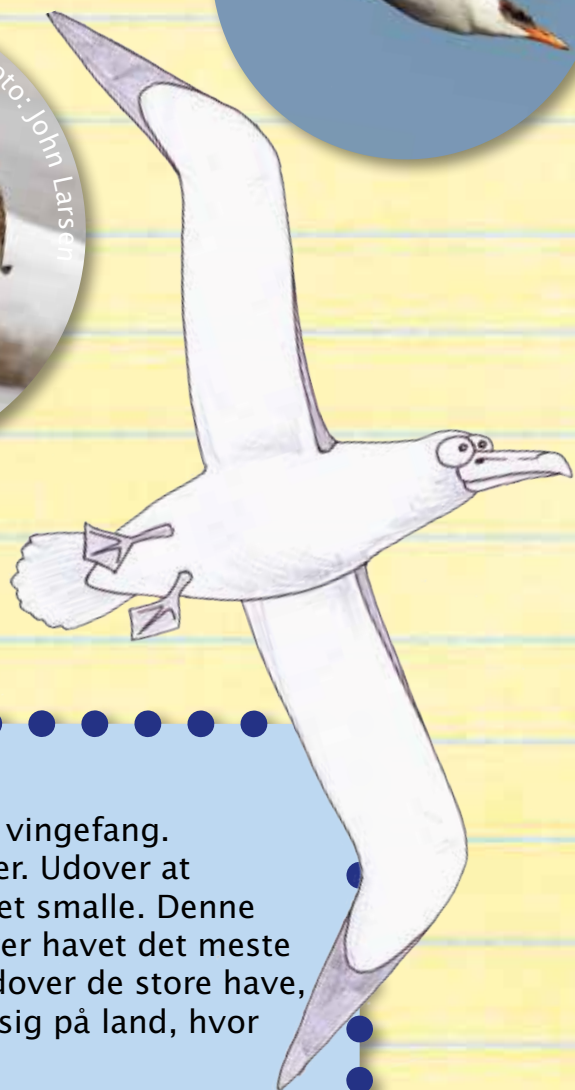

Vidste du...

At vandrefalken (*Falco peregrinus*), en anden imponerende dansk ynglefugl, er en af verdens hurtigste fugle. Selvom man ikke kan måle det præcist, mener man, at vandrefalken kan styrtdykke med en fart på over 320 km/t.

Verdens største vingefang

Vandrealbatrossen er den fugl i verden, der har det største vingefang. Vandrealbatrossens vingefang kan blive helt op til 3,5 meter. Udover at være meget lange, er vandrealbatrossens vinger også meget smalle. Denne kombination er rigtig god at have, når man befinder sig over havet det meste af sit liv. Det gør vandrealbatrossen nemlig. Den svæver udover de store have, undtagen når den skal parre sig og yngle. Så befinder den sig på land, hvor den har sin rede på jorden.

Du kan tage plakaten ud og hænge den op

Svartbag

(*Larus marinus*)

Svartbagen er verdens største måge med et vingefang på ca. 1,5 meter. Den er omkring 60 cm lang. Svartbagen yngler i Danmark med lige under 2000 par. Den spiser næsten alt, og den er rigtig god til at stjæle sig til mad fra større fugle.

Verdens mindste fugl

Kolibrier er kendt for at kunne baske så hurtigt med vingerne, at de kan stå helt stille i luften. Men derudover er det også en art af kolibri, som er verdens mindste fugl. Det er den lille cubanske bikolibri (*Mellisuga helenae*), som vejer maksimum to gram, hvilket svarer til vægten på en vingummibamse. Længden på kolibrien fra næbbets start til halens slutning er blot fem-seks cm. Den er dog lige så lynhurtig i vingeslagene som sine artsfæller, og kan slå 50-80 vingeslag i sekundet!

Det er ægge lyv

Strudsen og bikolibrien er ikke bare verdens største og mindste fugle, de lægger også de største og mindste æg. Strudsens æg er omkring 18 cm langt. Bikolibriens æg er kun lige over 6 mm. Selvom strudsen lægger verdens største æg, er det et af de mindste i forhold til moderens størrelse. Kiwien (*Apteryx sp.*) lægger derimod det største æg i forhold til kropsstørrelse. En hunkiwi vejer oftest lige omkring et kilo, og ægget vejer omkring 0,4 kilo, når det bliver lagt. Selvom det er hårdt for moderen at bære så tungt et æg, så er der en fordel. Når ægget klækker, er ungen i fuld fjerdragt og kan klare sig selv.

Vidste du...

at det er en skrøne, at strudsen stikker hovedet i jorden, når den bliver bange. I virkeligheden er dens bedste forsvar, at den kan sparke meget hårdt. Derudover kan den også løbe stærkt. Faktisk kan strudsen nå en tophastighed på 70 km./t.

Verdens største fugl

Strudsen er den største nulevende fugl. Masaistrudsen (*Struthio camelus*) fra Afrika kan blive hele 2,7 meter høj og veje op mod 145 kg. Det svarer til hele 72.500 vingummibamser i modsætning til bikolibrien, der jo kun vejer det samme som en enkelt vingummibamse.

På trods af at den tidligere også fandtes på den Arabiske halvø og i Asien, lever strudsen i dag kun på de Afrikanske savanner. Årsagen er, at strudsen er blevet jaget så meget, at den er forsvundet fra store områder af verden. Så hvis man vil se en vild struds, skal man altså tage på safari i Afrika.

Min ven – musvitten

9 670 800

Mejser bliver i snit kun 7 ½ måned, men musvitten med ringnummeret 9 670 800 blev mindst 4 ½ år gammel. Den levede hele sit liv i en skov på Sydfyn, og Kurt Servé fulgte med.

Månen har lige gemt sig bag skyerne. Det er bælgmørkt omkring mig. Jeg tænder lommelygten og lyser ned foran mig, så jeg kan se, hvor jeg går. Lyskeglen flakker rundt mellem træstammerne. Der ligger en let frostdis. Det er en februar nat i skoven. Jeg er helt alene. Jeg stivner et øjeblik. Var der ikke en lyd lidt væk? En gren der knækkede. Jeg slapper af. Nej der er ikke noget!

Du er taget med mig på natarbejde. Jeg er i gang med at ringmærke mejser denne nat! Kassen, jeg leder efter, skal være lige i nærheden. Jeg lyser ned på skovkortet. Jo, jeg må være tæt på. Lyskeglen tager igen en tur og finder mejsekassen. Jeg går hen og stiller mig ved kassen. Stille! Så løfter jeg forsigtigt låget lidt til siden, og i et kort øjeblik tænder jeg lygten og lyser ned gennem sprækken. Jeg når også lige at ane en fugl og se, hvordan den ligger.

Det pusler lige i nærheden. Skoven sover ikke! Jeg venter lidt. En ugle tuder og får det til at gyse lidt i mig.

Forsigtigt lader jeg min højre hånd glide ind under låget og ned i kassen. Der lyder nogle små smæld dernedefra. Musvitten slår med vingerne for at skræmme. Jeg har lukket øjnene, så kan jeg bedre koncentrere mig om at føle. Nu er min hånd nede ved fuglen. Jeg holder hånden, så det ikke er muligt at smutte op og ud i mørket. Så vupti har jeg den i hånden. Den er blød

Musvitter.
Tegninger:
Kurt Servé

og varm. Forsigtigt tager jeg den op, flytter den fra højre hånd over i venstre. Her ligger den så på ryggen med hovedet imellem min pegefinger og langemand. Når en fugl ligger sådan, er den helt rolig. Hvis det sker i dagtimerne, og jeg lukker hånden forsigtigt op, bliver den roligt liggende. Jeg har tændt min pandelampe og ser efter, om den har ring på. Jo det har den! Jeg læser dens nummer. Der står: 9 691 763. Kassens nummer og ringnummer skriver jeg ned i mine papirer. Det er en musvit, som har jeg mødt nogle gange før. Lampen slukkes. Musvitten putter jeg stille ned i kassen. Sørger for at låget er lukket og holder for flyvehullet et øjeblik. Alt er roligt nede i kassen. Så går jeg stille videre.

Vi mødtes 27 gange

Lidt fremme stopper jeg lige op. En stærk lugt af ræv fortæller mig, at der er andre ude i mørket. Det er her i disse vintermåned, han ræven afmærker sit territorium

med at tisse. Jeg lyser lidt rundt om mig. Her er det en rævelort, der lugter stærkt. Den er placeret lidt til vejrs i en stiv græstot. Smart nok, så kan lugten bedst brede sig. Lyskeglen fanger lige en rød mus. Den sidder forvirret og kikker. Så er den væk i et sæt. Så er jeg ved den sidste kasse denne nat. Månen er nu kommet frem og kaster et koldt spøgelseslys hen over skovsøen. Mejssekassen sidder tæt på den gamle bøg med uglekassen. Uglen har lige tudet u hu hu uh og nu svarer en i nærheden. Her i februar er der natugler, der har lagt æg. De fleste lægger dog først æg i marts, men det er jo også tidligt på året. Der er en musvit i kassen. Jeg aflæser ringen. 9 670 800. God aften, siger jeg så. Det er en af mine gode, gamle venner herude i skoven. Det er ikke så længe siden, vi mødtes ved kasse 15. Hjemme skriver jeg dataene ind i et kartotek. Nr. 9 670 800 nåede jeg at møde 27

gange! Første gang var en december nat, hvor den overnattede i kasse 17. Se på kortet over skoven. Jeg bestemte den til at være en musvit han 1K (dens første kalenderår). Sidste gang, jeg mødte 9 670 800, var i kasse 15. Her sluttede jeg dette projekt. Så den kunne jo godt blive endnu ældre. Men på det tidspunkt var den altså 4½ år gammel. Det er en meget høj alder for en musvit. Middellevetiden for danske mejser er 7½ måned! Ca. 10 års ringmærkning og 11.421 ringmærkede musvitter er grundlaget for dette tal. Bag dette tal ligger flere hundrede nætter i skoven, ringmærkning af ungerne i yngletiden og omfattende ringmærkning ved foderpladser om vinteren. Det har været resultatet af et teamwork. Resultaterne er behandlet i artikler i Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift (se faktaboks). Jeg har ikke altid mødt 9 670 800 i samme kasse, men også i andre kasser lige rundt om. På skovkortet har jeg indplottet de 4 kasser, som jeg har gemt den i. Disse 4 kasser dannede rammen om 9 670 800's liv. Et par gange stødte jeg også på den ved foderpladsen ved skovsøen, hvor den hang i mit spejlnet. Afstanden fra dens "hjem" har været 500 m. Området er ikke meget større end en halv snes mindre villahaver. Her har den altså tilbragt hele sit 4½ år lange liv. Og sådan er det for en musvit. Har en musvit en gang slået sig ned i et område, så bliver den her resten af sit liv.

Netfangst

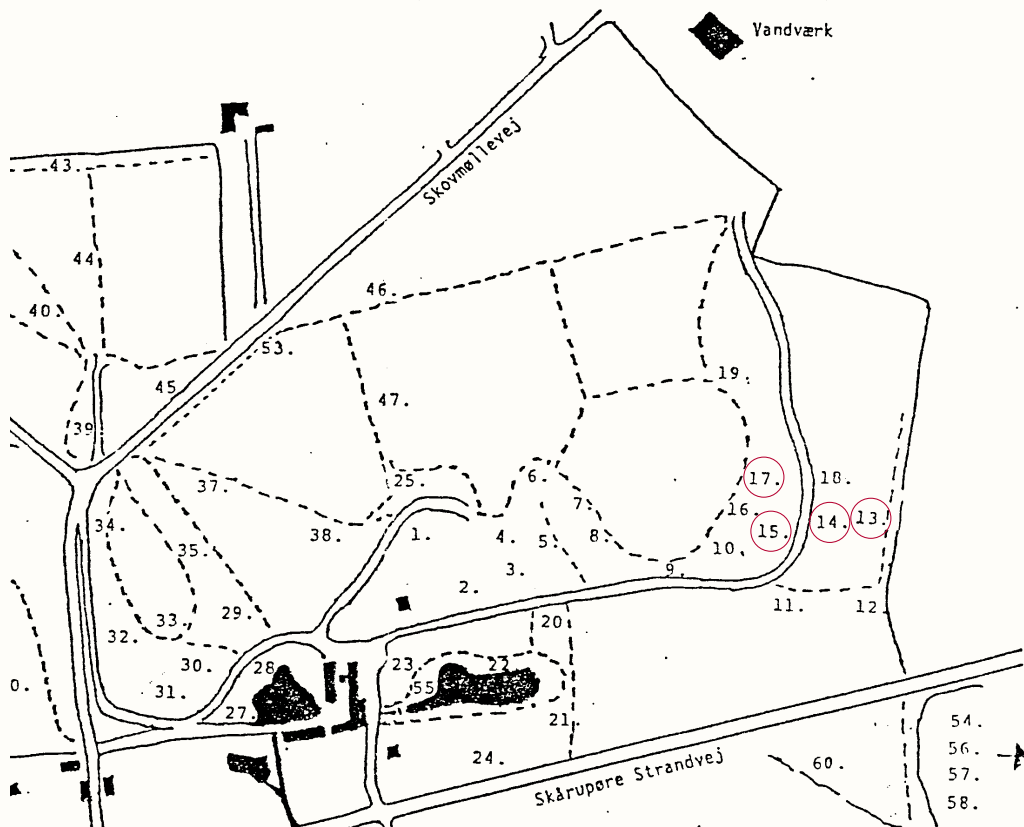
Netfangst foregår med et spejlnet, der er et meget finmasket net med tynde tråde. På langs af nettet går der nogle kraftige tråde. Flyver fuglen ind i nettet, glider den ned, og nettet danner en lille lomme ved den kraftige tråd. Med lidt øvelse og stor omhu, kan man nu tage fuglen op. Jeg er ringmærker ved Zoologisk Museum i København. Der skal særlig tilladelse til at fange fugle med net. Tilladelsen får man først efter at have "stået i lære".

Overstående artikel bygger på et forskningsprojekt under Zoologisk Museum i København under ledelse af Kurt Servé. Resultaterne er blandt andet offentliggjort i disse artikler i Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift: Vagn Højkjær Larsen: En analyse af yngleresultater hos mejser Paridae i Danmark 1974., nr. 1-2, Kurt Hansen. Træk og spredning hos danske musvitter. Parus major. 1978. nr. 3, Kurt Servé Frederiksen og Vagn Højkjær Larsen. Overlevelse, dødelighed og levealder hos danske Musvitter Parus major. 1980. nr. 3-4.

Sæt kasser op om efteråret

9 670 800 var noget særligt. Det er langt fra tit, at jeg mødte den samme musvit flere gange. Dens gennemsnitslevealder er jo kun 7½ måned. Så alene af den grund er det ikke så mærkeligt. Men den omfattende ringmærkning, natgennemgange og netfangster har alligevel givet et solidt materiale. I tiden fra 9 670 800 blev udruget og frem til, at den dukker op i kasse 17 en december nat, har den strejft rundt i området. Vores undersøgelser har vist, at musvitterne først begynder at overnatte i kasserne hen i november og frem gennem vintermånederne januar og februar. Hvis du gerne vil have en musvit til at bo i din have, så vent ikke med at sætte kassen op, til det bliver forår! Sæt gerne flere op i samme have. Der er mange gode råd, men tænk på, at det oprindeligt var et hul i et gammelt træ. Jeg hængte engang to kasser op med nogle få meters afstand. Hullerne vendte samme vej. Den ene var en musvitkasse, den anden var til flagermus med hullet fornedet i kassen. Det var flagermuskassen, musvitten valgte. Det var ikke kun 9 670 800, der fik så mange genmeldinger. Det gjorde f.eks. 9 657 246 også. Det var en hun musvit, som blev genmeldt 21 gange. Den benyttede i samme periode bl.a. kasse 14 og 17. Så de to musvitter var naboer med overlappende områder.

Kurt Servé er biolog og naturskribent.

Kort der viser ringmærkningsområdet ved Skårup Skovmølle på Fyn. Musvitten med nummer 9 670 800 foretrak de fire markerede kasser. Den blev genmeldt 10 gange fra kasse nr. 13, otte gange fra kasse nr. 15 og to gange fra kasse nr. 14 og 17. Desuden blev den fanget i spejlnet fem gange i samme område.

KORT NYT

Mår tømte ørnerede

Ynglesæsonen var godt i gang for DOF's TV-havørne i Fugleværnsfondens reservat ved Saksfjed på Lolland. Ørneparret rugede på to æg, og alt tydede på endnu en sæson, hvor tusinder af ørneinteresserede danskere kunne følge ungernes opvækst via webcam. Men tidligt om morgenen den 20. marts forsvandt æggene pludselig, og et gennemsyn af optagelserne fra kameraet afslørede, at det var en husmår, som tømte ørnereden. I skrivende stund (7. april) ser det ikke ud til, at ørneparret prøver at lægge æg igen, men ynglesæsonen hos et par af stor hornugle kan fortsat følges på www.pandion.dof.dk

Kampen om Danmarks natur

"Der er tale om naturfrednings sagens danmarkshistorie". Sådan beskriver forfatteren Søren Olsen selv sit storværk "Kampen om Danmarks Natur", som netop er udgivet på Gads Forlag. Bogen dækker hele historien fra Fredskovsforordningen i 1805 til genskabelsen af Filsø, der blev påbegyndt i 2012. Blandt de emner, der beskrives indgående, er Dansk Ornitologisk Forenings lange, stædige kamp for rovfuglene i Danmark. "Kampen om Danmarks Natur" er på 328 sider og kan købes i Naturbutikken i Fuglenes Hus.

"Grævlingedalen", hvor 9 670 800 levede det meste af sit lange musvitliv. Tallet 14 viser placeringen af kassen med samme nummer. Foto: Kurt Servé.

Det dur ikke når kikkerten dugger

Af Helge Røjle Christensen

DOF's nye direktør Sigrig Andersen ser fordybelsen i fuglene og naturen som et stadigt vigtigere alternativ til vores hektiske livsstil.

Du kender det selv. Hvis du er hektisk og forpustet med pulsen oppe, så kan du slet ikke bruge en kikkert. Dine hænder ryster, og din ånde får glasset til at dugge.

"Man skal være helt rolig, når man kigger på fugle. Og den slags ro er der et tiltrængt behov for i den moderne digitale verden, hvor vi ellers er logget på hele tiden", siger Dansk Ornitologisk Forenings nye direktør Sigrig Andersen.

"Når stadigt flere i befolkningen søger mod naturen, så vil det også skærpe interessen for fuglene. Det kan vi få stor glæde af i DOF", siger hun.

Selv har Sigrig Andersen haft sine største fugleoplevelser i barndommen, da hendes forældre tog børnene med på ørneture i Skåne sammen med Sydsjællands Fuglevenner.

"Det var meget primitive forhold med kolde hytter og rugbrødsmadder. Men jeg husker det store engagement hos de voksne, som så gerne ville vise os børn de kæmpestore ørne i teleskoperne. Vi var fælles om fuglene og oplevelsen, uanset alder og sociale skel", husker Sigrig Andersen.

"Min bror har godt nok siden hen drillet mig med, at jeg blev sur, når vi skulle gå i modvind på turene. Men det har jeg nok fortrængt. For mig står ørneturene dengang i et romantisk skær".

Flere unge i DOF

Sigrig Andersen blev senere uddannet biolog, og hun har blandt andet arbejdet som underviser på Københavns Universitet, sagsbehandler i Plantedirektoratet og seniorforsker i Danmarks Fødevarerforskning. Hun kommer til DOF fra en stilling som rektor for HTX hos EUC Sjælland. "Netop de unge vil jeg også meget gerne sætte fokus på i mit nye arbejde. DOF er i den grad en forening med langvarige

relationer til sine medlemmer, ja meget ofte livsvarige. Det er en klar styrke, men i forhold til de unge kan jeg udmærket forestille mig relationer, hvor en ungt menneske i en periode har sit engagement i DOF og fuglene, inden de måske shopper videre i andre retninger. Vi skal også udvikle tilbud til den type medlemmer".

Men ellers understreger Sigrig Andersen, at hun ikke kommer til DOF for at revolutionere foreningen, men gerne udfordre.

"DOF er en fantastisk velfungerende forening, som jeg glæder mig til at være en del af. Det er et særkende ved DOF, at der er så mange aktive i foreningen, som bidrager med vigtige data om fuglene og naturen. DOF er fagligt meget velfunderet, og det har skabt en velfortjent respekt i det omgivende samfund. Det skal vi bevare og udbygge samtidig med, at vi styrker foreningens sammenhængskraft, siger den ny direktør.

DOF's nye direktør Sigrig Andersen. Foto: Uffe Rasmussen.

Blå Bog:

Sigrig Andersen, født 1961, student fra Næstved Gymnasium 1981, cand. scient. i biologi, Københavns Universitet 1989, Ph.d. i mikrobiologi, KU 1992. MPA Lederuddannelse CBS 2015.

Forsker og underviser KU 1990-95, sagsbehandler Plantedirektoratet 1995-96, Seniorforsker i Danmarks Fødevarerforskning 1996-2005, Studierektor Professionshøjskolen Metropol 2005-12, Rektor for HTX, EUC Sjælland 2012-15.

Gift med specialtandlæge Mostafa Zargham, mor til Armin på 21 og Anna på 16.

DOF Nordjylland

©DOF Nordjylland

Møder i Aalborg:

Golfhuset, Borgmester Jørgensensvej 11

Kontakt: Henrik Møller Thomsen (tlf. 22 53 15 76 / henrida@gmail.com)

Møder i Frederikshavn:

Knivholt Hovedgård, Hjørringvej, Naturlokalet.

Kontakt: Carsten Sørensen (tlf. 23 65 64 39)

Møder i Hjørring:

Kulturhuset, Dronningsgade

Kontakt: Peter Kristensen (tlf. 98 99 50 40)

Se desuden hjemmesiden www.dofnord.dk

MØDER

Åbent bibliotek kl. 10-12. DOF Nordjyllands bibliotek i Golfhuset, Aalborg. Der kan lånes og afleveres bøger, turrapporter og tidsskrifter. Du kan også få hjælp til at finde litteratur om et emne/tur. Arrangør: Biblioteksudvalget. **Ons. 6/5 og 3/6.**

TURE

Pajhede Skov og Nymølle Bæk tirs. 19/5 kl. 8-14. Rundkørslen lige øst for Hellum. Denne tur er en opfølgning på fuglestemmeturen 19/3. Vi går en tur i Pajhede Skov og lytter til hele fuglekoret med fokus på Atlasprojektet. Efter en tur i Pajhede skov kører vi til Nymølle Bæk, hvor der kan forekomme fugtige områder. Turledere: Poul Erik Sperling og Svend Erik Mikkelsen.

Høstemark skov man. 25/5 kl. 6. Hjortevvej 3, 9280 Storvorde (ved den grønne lade). Mød op præcis – porten til skoven lukkes, når gruppen er gået ind. Oplev fuglenes morgensang på en vandretur gennem Høstemark Skov. Thorkild Lund fortæller om naturskoven og dens rige fugleliv med bl.a. ynglende kongeørn og mange hulrugende fuglearter. Turen arrangeres i samarbejde med Lille Vildmosecentret.

Atlasstur i Sandmosen søn. 31/5 kl. 8-12. Udholm mose ved t-krydset på Rødhusvejen/Halvrimmen. På anden tur vil vi følge op på fund fra sidste gang og besøge nogle nye lokaliteter i kvadratet. Turen har flere formål: Dækning af kvadratet, øvelse i sangstemmer og drøftelse af atlasprojektet – hvordan griber man dækning af et kvadrat an mv. Turledere: Svend Erik Mikkelsen (tlf. 61 60 73 61) og Henrik Møller Thomsen (tlf. 22 53 15 76).

Morgencykeltur søn. 31/5 kl. 9-13. Vi mødes på Bagterpskolens parkeringsplads. Vi cykler ud i landskabet og finder lokale ynglefugle. Undervejs præsenteres Dansk Ornitologisk Forenings AtlasIII-projekt. Vi kører en 30 kilometers rundtur til Ilbro, Tårs, Rønnebjerg, Høgsted og tilbage til udgangspunktet. Turleder: Anders Østerby.

Tofte Skov søn. 14/6 kl. 9. P-pladsen nord for Kattegat Strand Camping, Dokkedalvej. Denne tur i private biler går ind i den lukkede skov med både konge- og havørn. Turen har begrænset deltagerantal og kræver tilmelding. Tilmelding: tsc.vib@mail.tele.dk. Turledere: Tscherning Clausen (tlf. 98 31 73 54), Hans Christophersen og Anton Thøgers Larsen (tlf. 28 69 13 73).

Gråmejserne

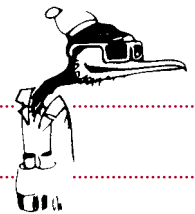
Hverdags-
TURE

Skivum Østerkrat og Halkær Sø tors. 18/6 kl. 8-14. Suldrup Kirke. Vi går en tur langs Sønderup Å ind igennem Skivum Østerkrat, hvor der er mulighed for ravn og nattergal. Herefter vil vi køre til Halkær Sø og fra østsiden kigge efter ande- og vadefugle. Turledere: Poul Erik Sperling og Tscherning Clausen.

Vejerne tors. 27/8 kl. 9-16. Mødested for samkørsel fra Aalborg: Kviklyst P-plads Loftbrovej, Bouet kl. 8 eller P-pladsen ved Infocenter midt på Bygholm Dæmningen kl. 9. Vi tager rundt til de forskellige tårne og skjul i området. Der er mange gæs, ænder og vadefugle på denne tid, men også mulighed for at se havørn, vandrefalk, trane og skestork. Turledere: Poul Erik Sperling, Svend Erik Mikkelsen og Tscherning Clausen.

Østjylland

LOKAL

DOF Østjylland

Kontakt:

Kim Skelmosen, Skovsbjergvej 18, Gl. Rye, 8680 Ry
Tlf. 27 73 40 70 / gestaltskelmosen@gmail.com

Følg med i listen over ture og møder på www.dofoj.dk. Der tilføjes løbende nye arrangementer, ligesom der kan være ændringer til nedenstående.

TURE

Mossø og de midtjyske søer kl. 9. Ry Station. Fælleskørsel til fuglerige steder ved søerne. Stederne varierer alt efter vejr og sæson. Vi anbefaler samkørsel fra Ry, for at begrænse antallet af biler, så tag 20kr. med til chaufføren. Turledere: **7/6:** Peter Just (tlf. 41 63 70 23), **5/7 & 2/8:** Claus Ole Madsen (tlf. 23 48 02 04) / Peter Just (tlf. 41 63 70 23).

Østhavnens supernatur ons. 6/5 kl. 15. Lastbilvegepladsen, 20 km ud ad Østhavnsvej, 8000 Aarhus C. Se nærmere på Naturhistorisk Museums hjemmeside. Turleder: Morten DD Hansen (tlf. 61 55 51 47). Arrangør: Naturhistorisk Museum, Aarhus.

Vorsø lør. 9/5 maj kl. 10. P-pladsen ved Ebbevejen til Vorsø ved Brigsted Strand syd for Søvind. Vorsø har fået sit eget havørnepar. Vi skal vade over til Vorsø i op til knæhøjt vand, medbring derfor skridstøvler/waders eller håndklæde og skifte-/badetøj. Turen er af samme årsag ikke egnet for børn under 10 år. Vadeturen er på ca. 800 m. og kan kun gennemføres ved normal til lav vandstand. I tilfælde af kraftig højvande aflyses turen! Turen er begrænset til 20 deltagere, hvor for tilmelding er nødvendig senest 1/5. til Peter Lange (peterlange@dofoj.dk). Turens pris er 75 kr. Turleder: Peter Lange (tlf. 23 35 37 95). Guide på Vorsø: Jens Gregersen.

Tårnernes dag lør. 9/5. Under planlægning. Følg med på dofoj.dk.

Specielt for
SENIORER

Store Hvepsevågedag søn. 17/5 kl. 7. Molslaboratoriet, Strandkærvej 6, 8400 Ebeltoft alternativt Dragsmur ved Restaurant Galejen kl. 10. Se nærmere på Naturhistorisk Museums hjemmeside. Turleder: Morten DD Hansen (tlf. 61 55 51 47) Arrangør: Naturhistorisk Museum, Aarhus.

Fuglenes Dag - Stubbe Sø søn. 31/5 kl. 9-12. P-pladsen på Møllebækvej 500 m NV for Gravlev By. Vi går en tur ved Stubbe Sø og lytter til de mange sangfugle, bl.a. broget fluesnapper og hedelærke, som yngler i Fugleværnsfondens reservat. Undervejs bliver der også tid til at se på den naturpleje, som er blevet gennemført de seneste par år. Turleder: Joy Klein.

Fuglenes Dag - Damsbro Mose søn. 31/5 kl. 8-10. Damsbrovej, Hinnerup, hvor vejen går gennem mosen. Det er ikke nødvendigt med støvler, da vi hele vejen går på tør sti. Vi ser og hører alm. havefugle og nattergal, græshoppesanger, tårnfalk og musvåge. Vi kan også se det nye fugletårn i mosen. Turleder: Svend Møller Madsen (tlf. 86 98 65 03).

Fuglenes Dag - Egå Engsø søn. 31/5. kl. 10-12. Egå Engsø, Viengevej 7, ved parkeringspladsen. Vi går hen til fugletårnet, hvor havørnene forhåbentlig vil byde os velkommen. Turleder: Ole Bøgh Vinther (tlf. 25 15 23 25).

Botanisk Have, Århus lør. 6/6 kl. 10-12. Eugen Warmings Vej, Århus ved amfiscenen. Turen går rundt i Botanisk Have, hvor vi ser på fuglene i søerne og de øvrige småfugle i parken. Alle er velkomne. Turen arrangeres i samarbejde med Friluftsrådet, Velux-fonden og Botanisk Haves Venner. Turleder: Ole Bøgh Vinther (tlf. 25 15 23 25).

Natsangerkoncert ved Brabrandstien ons. 10/6 kl. 22. Begyndelsen af Brabrandstien, ved krydset mellem Ringgaden og Søren Frichs Vej. Se nærmere på Naturhistorisk Museums hjemmeside. Arrangør: Naturhistorisk Museum, Aarhus. Turleder: Sigrild Ilsøe (tlf. 26 19 86 11). Egå Engsø lør. 4/7 kl. 10-12. Egå Engsø, Viengevej 7, ved parkeringspladsen. Vi går hen til fugletårnet, hvor vi ser fuglelivet. Alle er velkomne. Turen arrangeres i samarbejde med Friluftsrådet og Velux-fonden. Turleder: Ole Bøgh Vinther (tlf. 25 15 23 25).

Grøn Festival søn. 30/8. Økologiens Have, Rørthvej 132, Odder. Under plantægning – følg med på dofoj.dk.

RESERVATERNE

Fugletur ved Stubbe Sø man. 25/5 kl. 10-13. P-pladsen på Møllebækvej 500 m NV for Gravlev by. Vi går en tur ved Stubbe Sø og lytter til de mange sangfugle som bl.a. broget fluesnapper og hedelærke, som yngler her. Undervejs bliver der også tid til at se på den naturpleje, som er blevet gennemført de seneste par år. Turleder: Allan Gudio Nielsen.

Fuglenes Dag - Stubbe Sø søn. 31/5 kl. 8-11. P-pladsen på Møllebækvej 500 m NV for Gravlev by. Vi går en tur ved Stubbe Sø og lytter til de mange sangfugle, bl.a. broget fluesnapper og hedelærke, som yngler i Fugleværnsfondens reservat. Undervejs bliver der også tid til at se på den naturpleje, som er blevet gennemført de seneste par år. Turleder: Joy Klein.

BioBlitz - Bøjden Nor lør. 27/6 kl. 10-00. P-pladsen for enden af Dyndkrogvej. Så er der biodiversitetens nedslag i Bøjden Nor! Vi skal have ryddet op i Bøjden Nors spændende flora og fauna – både til lands og til vands! Kom og lær en masse om Danmarks natur - arrangementet er for alle. Medbring gerne bestemmelseslitteratur og hold dig endelig ikke tilbage, hvis du er ekspert inden for bjørnedyr, laver, alger, svampe, græsser – ALT har interesse! Turleder: Allan Gudio Nielsen (tlf. 20 89 09 09).

Gråkragerne

Værnengene og Skjern Å Enge tirs. 12/5 kl. 9-16. P-pladsen ved krydset Værnvej/Vesterlundvej. Alle er velkomne. Turen gennemføres i privatbiler. Vi kører ud på Værnengene, og ser hvad der måtte stå af især vadefugle. Herfra kører vi til Lønborg Kirke og tager et hurtigt blik ud over Skjern Enge, og derfra ned til fugletårnet på Skjernåvej. Hvis tiden tillader det, tager vi evt. til Pumpestation Nord eller går en tur ud til fugletårnet ved udløbet. Ellers kan vi køre ud for at se, om vi kan finde nogle pomeransfugle. Der er ingen tilmelding, men ring til Ole Jensen, hvis du har ledige pladser, eller ønsker kørelejlighed. Så udsender vi en deltagerliste, så der er mulighed for selv at koordinere samkørsel. I tilfælde af aflysning eller ændring i planerne udsendes besked via e-maillisten. Turledere: Ole Bøgh Vinther (tlf. 25 15 23 25) og Ole Jensen (tlf. 23 29 01 18).

Bølling Sø og natravne i Kompedal Plantage ons. 17/6 kl. 19-00. P-pladsen på Kragelundvej uden for Engesvang. Turen gennemføres i privatbiler. Vi tager en tur søen rundt til de forskellige udsigtspunkter og ser hvilke fugle, der er på søen og i dens omgivelser. Fra Bølling Sø kører vi videre til Kompedal Plantage for at se og lytte efter natravne. Hvis du kun ønsker at deltage i den sidste del, er der mulighed for tilslutning på Urhanevej kl. 22.30 ved Mosedal brandbæltet. Der er ingen tilmelding, men ring til Ole Jensen, hvis du har ledige pladser, eller ønsker kørelejlighed. Så udsender vi en deltagerliste, så der er mulighed for selv at koordinere samkørsel. I tilfælde af aflysning eller ændring i planerne udsendes besked via e-mail listen. Turleder: Ole Bøgh Vinther (tlf. 25 15 23 25) og Ole Jensen (tlf. 23 29 01 18).

Specielt for
KVINDER

FUGLEPIGERNE

Samkørsel: Hvis du er interesseret i samkørsel i privatbiler, kan du tilmelde dig til Lotte enten pr. mail: lotte.skjaerbaek@gmail.com eller telefon/sms: 25 77 52 32. Af hensyn til planlægningen bedes du ved tilmeldingen angive dit telefonnummer, og om du kan lægge bil til eller ønsker en plads samt hvilken by/bydel, du kommer fra. Vi deles om brændstofudgifterne.

Tunø lør. 9/5 kl. 9-16. Vi mødes på kajen i Hou, hvor færgen sejler 9.20 og koster 175 kr. for en returbillet. Vi går øen rundt. Ved Nørreklit yngler både tejster og digesvaler. Vi kommer forbi stormmågekolonien, og de mange sangere hører vi i mosen og det mindre skovområde midt på øen. Turen har et maksimum på 18 deltagere, hvorfor tilmelding er nødvendig. Tilmelding skal ske til Lotte Skjærbæk (tlf. 25 77 52 32) senest 1/5. Turledere: Rikke Rørbech (tlf. 22 24 98 50) og Dorte Faurshou Hertz (tlf. 41 85 72 54).

Gyldensteen Strand på Nordfyn søn. 7/6 kl. 10-15. P-pladsen ved Kystlagunen. Gyldensteensvej, 3km øst for Bogense, landevej 162. Vi starter med at kigge ud over Kystlagunen fra vores mødested. Undervejs på vores tur stopper vi midt på dæmningen ud til Lillebælt/Kattegat og studerer fuglelivet. Vi ser, hvad der ligger af fugle i kystlagunen og ude på Engsøen. For enden af dæmningen ved Langø ligger et Naturinfo, hvor vi spiser vores medbragte mad. Her er desuden toiletfaciliteter. Æbelø ligger ikke ret langt fra vores raste, og vi kan derfor være heldige at se de ynglende havørne. Efter frokost går vi 1-2 km til "Reservatet", som er det nordligste område ved Gyldensteen Strand. Turleder: Rikke Rørbech (tlf. 22 24 98 50) Gæsteguide: Merry Sunke Larsen (tlf. 20 18 21 80).

DOF Sydøstjylland

Kontakt:

Hans Pinstруп, Dalagervej 95, 8700 Horsens, Tlf. 75 64 2773
www.dof-sydostjylland.dk
E-mail til lokalafdelingen sendes via hjemmesiden

MØDER

Vadefuglekursus ved Klaus Malling Olsen 22-23/8. Foredrag om bestemmelse af vadefugle i Bygningen, Vejle lør. kl. 19-21.30 samt felttur i privatbiler til udvalgte lokaliteter i Vadehavet søn. 23/8. Pris: 200kr., ekskl. benzin. Tilmelding foregår ved indbetaling af 200kr. på lokalafdelingens konto i Danske Bank: Reg.nr. 1551, Kontonr. 4548178207. Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til Hans Henrik Bay (tlf. 53 64 64 70/post@hanshenrikbay.dk).

TURE

Tunø lør. 9/5 kl. 9-16. Hou Havn - færgen sejler 09.20. På Tunø skal vi se tejt, digesvale, rugende stormmåge, sangfugle og meget andet spændende. Vi går en tur på ca. 7 km. Og færgen sejler hjem kl. 15.45. En returbillet koster 175 kr. Tilmelding senest 1/5 til turleder: Conny Brokholm (tlf. 24 49 85 04/conny.brokholm@mail.dk).

Atlaster søn. 10/5 kl. 6-11. Vester Nebel Kirke. Atlas Projektet 2014-17 er kommet godt i gang, men vi har stadig ca. 35 ledige kvadrater. Nye deltagere er meget velkomne! Der vil blive tilbudt hjælp og oplæring undervejs i projektet. På disse to atlasture vil jeg vise i praksis, hvordan vi registrerer ynglefuglene. Desuden vil jeg fortælle om projektets mål og resultater. Se mere om ledige kvadrater på vores hjemmeside eller på Dof-basen. Turleder: Sten Nielsen (tlf. 25 53 23 57) Turen gentages 23/5.

Natravne i Frederikshåb Plantage fre. 12/6 kl. 21. Vestre Rullebane - sidevej til Egtved-Billund landevejen - i den vestlige del af plantagen. Stemningsfuld aften tur til Frederikshåb Plantage med mulighed for syngende hedelærke og spillende natravne samt skovsneppe. I tilfælde af dårligt vejr aflyses turen. Turledere: Allan Bech (tlf. 30 66 39 15) og Hans Pinstруп (tlf. 75 64 2773).

Horsens Nørrestrand lør. 15/8 kl. 9. For enden af Rønnevej. Årstidens fugle. Rørhøgene bør have unger på vingerne, og måske er den første returtrækende fiskeørn dukket op. Turleder: Hans Pinstруп (tlf. 75 64 2773).

Atlingand: Atling er et jysk ord for efternøler. Grunden til at denne and hedder sådan, er at man tidligere mente, at atlinganden stammede fra det sidste æg i et gråandekuld. Foto: Ulrik Bruun

DOF Vestjylland

Kontakt:

Formand: Lars Holm Hansen, Sandbækvej 26, 6971 Spjald
Tlf. 22 96 13 17, Mail: formand@dofvestjylland.dk

Ture: Poul Krag, Skrænten 15, Sevel, 7830 Vinderup
Tlf. 97 44 84 17 / 22 36 02 36, Mail: poulkrag@tdcadsl.dk

Seniorture: Peder J. Pedersen, Mejdalvej 14, 7500 Holstebro
Tlf. 97468481 / 23678875, Mail: seniorture@dofvestjylland.dk

Se nyheder og flere ture på www.dofvestjylland.dk

TURE

Tårnernes Dag - Geddal Enge lør. 9/5 kl. 5-13. Hestholm tårnet, Skjern Enge. Vest Stadil Fjord. DOF-Vestjylland deltager i Tårnernes dag, som i 2015 er en landskamp mellem Danmark, Finland og Sverige. Tårnene i Danmark konkurrerer om, fra hvilket tårn der ses flest forskellige fuglearter. Og de tre lande konkurrerer om, hvilket land, der ser flest forskellige arter. Alle er velkomne til at besøge og hjælpe til i "tårnene" eller komme og høre om fuglene vi ser!

Pomeransfuglene i Skjern Enge tirs. 12/5 kl. 19-21. Fugletårnet ved Hestholm Sø. Pomeransfuglene raster i ganske få dage på markerne i Skjern Enge på vej fra deres vinterkvarter i Nordafrika til de skandinaviske ynglepladser. Vi kører ud i egne biler og leder efter dem. Der kan også være flokke af hjejler, rørhøge, der jager hen over markerne, og andre arter at kigge på. Turleder: Ole Amstrup, Børge Vistesen og Marianne Linnemann (tlf. 20 14 50 10/linnemann.marianne@gmail.com)

Natravnetur til Hoverdal Plantage tirs. 2/6 kl. 22-23.30. Store Hoverdal på Sørupvej i Hoverdal Plantage. Den mystiske natravne plejer at starte motoren ca. kl. 22.30. Vi håber på stille og lunt vejr, så er chancen størst. En lille kort tur, men forhåbentligt med en stor oplevelse i forsommeren. Turleder: Peter Leth Olesen (tlf. 2751 49 09/peterletholsen@hotmail.com)

Klosterlund Kildemarked søn. 14/6 kl. 10-17. Klosterlund Museum, Kragelundvej 6A, Engesvang. Vi fortæller om fuglene ved Bølling Sø og engene omkring museet. På markedet er der underholdning og der tilberedes lammekød på grillen. Arrangeres i samarbejde med Museum Midtjylland. Turleder: John Toft Kristensen (tlf. 30 22 04 18). Skjern Enge - fuglefamiliernes paradys søn. 14/6 kl. 13-16. I fugleskjulet ved vejen mellem Skjern og Lønborg. Sommeren er kommet og dermed mange fuglefamilier. De voksne fugle har travlt med at skaffe mad til ungerne. Kig op i fugleskjulet, hvor vi står klar med teleskoperne. Turledere: Børge Vistisen, Tage Madsen og Marianne Linnemann (tlf. 20 14 50 10/23 64 14 06/linnemann.marianne@gmail.com).

Fugletur på Borrís Hede søn. 28/6 kl. 8-12. Sammen med kaserne-mester Ole Pedersen fra Borríslejren, der vil fortælle om hedens og skydeterrænets kultur og natur, kører vi i bus ind i Danmarks største hede. Området rummer en række spændende ynglefugle bl.a. stor-spove, tingsmed, havørn, trane, vendehals og rødrygget tornskade. Bussen stopper undervejs, så vi både får tid til at kigge fugle og drikke kaffe. Begrænset deltagerantal. Pris 75 kr. Tilmelding: (tlf. 20 14 50 10/linnemann.marianne@gmail.com) Turledere: Ole Pedersen, Erik Mørk Nielsen og Marianne Linnemann.

Højsommerens fugle i Skjern Enge tirs. 14/7 kl. 10 -12. Fugleskullet ved vejen mellem Skjern og Lønborg. Juli er en stille fuglemåned – og alligevel. Vi kan være heldige at se skestørke med deres unger, havørnene på jagt og trækkende vadefugle, som fouragerer i Skjern Enge. Turledere: Børge Vistisen, Tage Madsen og Marianne Linnemann (tlf. 20 14 50 10/ 23 64 14 06/linnemann.marianne@gmail.com)

Bækbygård Strand og Vest Stadil Fjord lør. 1/8 kl. 6-12. Klitterne ved p-pladsen på Bækbygård Strand. Vi starter ved havet, hvor der som regel er mange måger og terner. Er vinden rigtig, kan der forekomme vadefugletræk langs kysten. Hvis vejret er med os, vil vi nok sidde ved havet de første par timer. Senere rykker vi til jagthyttten ved Vest Stadil Fjord, hvor der ofte er vadefugle. Man kan sagtens støde til senere, ring til turleder: Jens Ballegaard (tlf. 22 82 11 75/ jballegaard@youmail.dk).

Ringmærkning lør. 15/8 kl. 9. Bøvling Havn, Nissum Fjord. Ole Amstrup viser og fortæller om ringmærkning. Turleder: Agner Svenstrup (tlf. 41 31 77 00).

Åben Ådal - Fuglekig i Skjern Enge søn. 16/8 kl. 13-16. Fugleskullet ved vejen mellem Lønborg og Skjern. Vesterenge og Hestholmsøen er gode steder at kigge fugle. Her ses ofte havørn, rørhøg, fiskeørn og vandrefalk. Masser af lappedykkere og ænder opholder sig på vandfladerne. Måske ser vi også skestørke, som snart er på vej til Afrika. Vi stiller teleskoperne op, og fortæller om fuglene. Turledere: Børge Vistisen, Tage Madsen og Marianne Linnemann (tlf. 20 14 50 10/23 64 14 06/linnemann.marianne@gmail.com).

Gråspurvane

Specielt for SENIORER

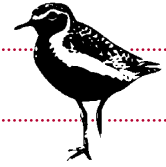
Opvarmningstur til Fuglenes Dag, Stenholt Skov tors. 21/5 kl. 8-11. Engesvang Kirke. En gåtur på 3-4 km ind i den smukke Stenholt Skov med sine nyudsprungne egetræer. Targetarter: broget fluesnapper, kernebidder og skovsanger. Kaffe/te bliver drukket med udsigt til Bølling sø på Klosterlund. Turleder: Bo Daugaard (tlf. 23 11 53 41).

Natravnetur: Nørlund Plantage ons. 10/6 kl. 21.45 Isenvad Kirke eller Mergelgravvej i Nørlund Plantage kl. 22. Det 600 ha store område, som brændte i 1971 er udgangspunktet for vores natravnetur. Sluttidspunkt er din egen beslutning. Turleder: Bo Daugaard (tlf. 23 11 53 41).

Fugletur til Natravnsens Rige man. 15/6 kl. 21-23. Sevel kirke. Der køres først til Stubbergård Sø, hvor der ses efter Rødrygget Tornskade m.m. Senere køres til Stubberkloster Plantage, hvor der gerne skulle sidde én eller flere snurrende Natravne. En flot oplevelse i et naturskønt område. Turleder: Peder J. Pedersen (tlf. 97 46 84 81/ 23 67 88 75/ pjp@post7.tele.dk).

Geddal Strandenge tirs. 4/8 kl. 9-12. P-pladsen på Geddalvej ved Geddal Enge. Efterårstrækket er nu i fuld gang. Mange arter af vadefugle samt mange svømmeænder som pibeand, gråand og krikand ses sammen med grågæs. Stor chance for en sjældenhed. Måske skestørk. Turleder: Leif Novrup (tlf. 97 44 83 01/ 23 31 56 0/ leifnovrup@pc.dk).

Lille Vildmose - en heldagstur man. 24/8 kl. 8-17. Sevel kirke kl. 8, alternativt det nye høje brandtårn ved indkørslen til Hegnsvej, Storvorde kl. 10. Vi vil besøge mosen for først og fremmest at se kongeørnene ved Høstemark Skov. Efter Hegnsvej besøges rovfugletårnet på Ny Høstemarkvej, hvor den medbragte mad nydes. Derefter køres til fugletårnet ved Tofte sø, hvor der yngler havørn og mange skarver. Turen foregår i privatbiler med samkørsel fra Sevel kirke. Turleder: Leif Novrup (tlf. 97 44 83 01/ 23 31 56 01/ leifnovrup@pc.dk).

DOF Nordvestjylland

Kontakt:

Formand: Karsten Hansen, Nørrehedevej 12, Tange 8850 Bjerringbro, Tlf. 40 47 89 24, Mail: kika38@gmail.com

Ture: Martin Høj Hansen . Tlf. 87 51 41 52

Mail: martin.hoj.hansen@gmail.com

Se mere på hjemmesiden: www.dof-nordvestjylland.dk/

MØDER

Årets Atlas III-lejr ons. 27/5- ons. 3/6. Nykøbing Mors vandrehjem, Øroddevej 15, 7900 Nykøbing Mors. Alle aktive ornitologer med lyst til at bruge en stor del af døgnet i felten inviteres hermed til at deltage. Der skal foretages registreringer i ca. 30 kvadrater, 20 TimeTælleTure og natlyt. Vi skal ud at registrere fuglearter, indtaste arterne i Atlasbasen, tale om hinandens observationer og meget mere. Har du lyst til at tilbringe en uge i felten i de nordjyske Atlaskvadrater med gratis fugleregistrering inklusiv overnatning og forplejning, så send os en mail. For at kunne deltage i Atlaslejren forventes det, at du har et grundlæggende kendskab til Danmarks ynglefugle og vil bruge en stor del af døgnet i felten. I tilfælde af overvældende interesse for deltagelse, vil deltagerne blive udvalgt efter først til mølle-princippet; dog vil deltagerne blive prioriteret højere, jo længere tid, de kan være med på lejren. Turledere: Søren (tlf. 40 29 29 33/ jsmk@thisted.dk), Ole (tlf. 20 78 95 87/ lilleor@gmail.com) & Lars (tlf. 86 65 36 14/31 95 18 05/ mogensenlars@yahoo.dk).

Trækfuglekursus man. 17/8. Viborg. Kurset løber fra medio august til ultimo oktober, og består af otte mødeaftener samt fire ekskursioner i weekender. På kurset vil du få teoretisk og praktisk træning i artsbestemmelse af 55 af de almindelige trækfugter blandt ænder, gæs, vade- og rovfugle. Kurset henvender sig til begyndere og let øvede. Kursusdeltagelse koster 875 kr. Der er plads til 20 deltagere. Følg med på hjemmesiden, der kommer snart flere detaljer om kurset. Tilmelding senest 12/8 eller spørgsmål til kursusleder: Mette H. H. Hansen (tlf. 20 61 46 98/ metteh@pc.dk).

TURE

Tårnernes Dag ved Bygholm Vejle lør. 9/5 kl. 5-13. P-pladsen ved Bygholm Naturcenter. Igen i år deltager vi i "Tårnernes dag", denne gang ved Bygholm Vejle. Foruden den interne kappestrid mellem tårnene i Danmark, deltager vi også i en landskamp mod Sverige og Finland. Det gælder om at se og/eller høre flest arter mellem kl. 5 og 13. Turleder: Martin Høj Hansen (tlf. 87 51 41 52)

Tårnernes dag ved Grynderup Sø lør. 9/5 kl. 5-13. Grynderup Sø, P-pladsen ved fugletårnet på Bystedmøllevej. Igen i år deltager vi i "Tårnernes dag", denne gang ved Grynderup Sø. Foruden den interne kappestrid mellem tårnene i Danmark, deltager vi også i en landskamp mod Sverige og Finland. Det gælder om at se og/eller høre flest arter.

Turledere: Jens Albrechtsen (tlf. 20 94 91 21) og Verner V. Hansen. Fugletur til Agerø søn. 10/5 kl. 8-11. Agerø P-pladsen umiddelbart efter Agerøvej 23. Der er oftest mange fugle på denne tid af året. Besøg i Fugleværnsfondens reservat, endvidere Østagerø og muligvis Sydagerø. Turleder: Erling Andersen (tlf. 97 93 64 27/30 23 64 27).

Kanotur på Nørreåen tors. 14/5 kl. 7-12. Nørreåvej, Vejrumbro, Tjele. Man kan i en kano på Nørreåen opleve et fantastisk fugleliv. Isfugl og skægmejsje er ikke et sjældent syn. Dertil hører man et stort antal sangere. Vi padler i lejede kanoer fra Vejrumbro nedstrøms til Skjern Kirke. Undervejs har vi kaffepause. Turen er pga. forsikringsregler kun for medlemmer af DOF. Pris: 50 kr. Deltagerantal max. 14 personer. Turleder: Lars Mogensen (tlf. 86 65 36 14/31 95 18 05).

Fuglenes Dag ved Hald Sø søn. 31/5 kl. 6-9. P-pladsen ved laden, Hald Hovedgaard. Vi går rundt i skoven og det naturskønne område ved søen. Vi besøger Ruinen, hvor man fra tårnet kan se en skarvkoloni, og måske er vi heldige at se en isfugl, samt se og høre forskellige spætter, mejser og en mængde andre fugle. Turledere: Poul Blicher Andersen (tlf. 86 63 88 18/30 25 88 18) og Stinne Aastrup (tlf. 23 30 27 77).

Fuglenes Dag ved Hanstholm Fyr søn. 31/5 kl. 6-8. P-pladsen ved Hanstholm Fyr. Vi lusker rundt i det spændende krat omkring Hanstholm Fyr, hvor der er stor sandsynlighed for karmindompap. Undervejs nydes den fantastiske udsigt over nationalpark Thy. Vi slutter af med morgenkaffe i Fyrhaven. Turen arrangeres i samarbejde med Thisted kommune. Turleder: Søren Michelsen Krag (tlf. 40 29 29 83).

Fuglenes Dag ved Vendal Lihme, Spøttrup søn. 31/5 kl. 8-10.30. Vendal Høje, Udsigten 3, Lihme. Vi går en tur til Vendal Høje og ser, hvad der gemmer sig der og videre gennem sommerhusområdet i Vendal. Derefter går vi langs standen til "Æ Sildedræt", for til sidst at følge vejen tilbage til Vendal Høje. Turledere: Gitte og Kaj Jensen (tlf. 23 28 19 42).

Natrvne i Kompedal Plantage søn. 21/6 kl. 22-23.55. P-pladsen ved Mosedal i plantagen (Urhanevej). Vi går en aftentur langs Mosedal til Kompedal, hvor der er gode chancer for både at høre og se denne fascinerende og gådefulde fugl. Sangen er en særpræget snurrende lyd. Vi vil sikkert også opleve skovsnepens territorieflugt over området. Turleder: Ole Lilleør (tlf. 20 78 95 87).

RESERVATERNE

Fugletur til Agerø søn. 10/5 kl. 8-11. P-pladsen umiddelbar efter Agerøvej 23 (Dæmningen), senere p-pladsen ved nr. 32. Der er oftest mange fugle på denne tid af året. Ynglefugle, der har overvintret under sydlige himmelstrøg er ankommet; overvintrende trækfugle er endnu ikke afrejst. Besøg i Fugleværnsfondens reservat endvidere Østagerø og muligvis Sydagerø. De lysbugede knortegæs og hjejler vil nok være dominerende. Turleder: Erling Andersen (tlf. 97 93 64 27/30 23 64 27).

Pip på Askov Højskole

Fugle i naturen 20.09.15 – 26.09.15

Klaus Malling Olsen

Sammen med dygtige fagfolk indenfor området tager vi ud til Sønderjyske fuglelokaliteter for at studere fuglene og deres omgivelser

ASKOV
HØJSKOLE

Askov Højskole • Maltvej 1 • 6600 Vejen • Tel.: 7696 1800
info@askov-hojskole.dk • www.askov-hojskole.dk

Gråmejserne

Hverdags-
TURE

Skyum – Sundby Sø tors. 7/5 kl. 9-13. Skyum Kirke. Vi har de sidste år været så heldige at kunne opleve pomeransfugle på deres forårstræk. Dette vil forhåbentlig gentage sig. Derefter kører vi til Sundby Sø og går en tur langs søens vestbred på fem km. Turleder: Erling Andersen (tlf. 97 93 64 27 / 30 23 64 27).

Fuglestemmetur ved Eskjær tirs. 26/5 kl. 7-10.30. P-pladsen ved Eskjær Gods. Netop nu er fuglekoret på sit højeste. Vi håber på at høre forskellige mejser, rødstjert samt flere sangere, og vil fordybe os i sangenes forskellige heder. Vi vil snakke om huskereglere, så fuglestemmerne bliver nemmere at kende og skelne fra hinanden. Turleder: Anni Ooppelstrup (tlf. 28 93 10 72).

Vandretur langs Gudenå/Tange Sø tirs. 9/6 kl. 8-12. P-pladsen ved Trækstien på Søgade mod Bjerringbro – lige efter broen. Vi vil – i så få biler som muligt – køre til Kongensbro og gå 8 km. ad trækstien tilbage til Ans. Vandtæt fodtøj/gummistøvler er nødvendigt. Turen langs Gudenå og Tange Sø går gennem et varieret terræn med sumpet eng og elleskov i Vejerslev Skov. Senere blandet nåle- og løvskov i Ormstrup og Borre Skov. Vi forventer at se og høre mange småfugle på turen. Turleder: Karsten Hansen.

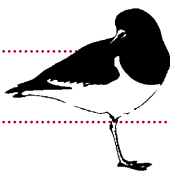
Finderup Øvelsesterræn man. 6/7 kl. 8-11.30. P-pladsen 200m ind ad Krogsgårdevej Holstebrovej 183, Viborg. Øvelsesterrænet i Finderup har i mange år været fritaget for gødning og sprøjtgifte og er en spændende biotop for både blomster- og fuglefolk. Der er en god bestand af bynkefugle og rødrygget tornskade, traner er de sidste år set i Ådalen, og hvis solen skinner, kan vi håbe på at se og høre hedelærke, som yngler i området. Turleder: Anni Ooppelstrup (tlf. 28 93 10 72).

Agger Tange ons. 12/8 kl. 9-13. P-pladsen ved færgelejet på Agger Tange. I august er Agger Tange et mylder af vadefugle, især hvis der er lavvandet i lagune-søen. Desuden er der chance for suler og kjover langs kysten og måske en havørn, vandre- og dværgfalk. Turleder: Erling Andersen (tlf. 97 93 64 27/30 23 64 27).

Sydvestjylland

LOKAL

DOF Sydvestjylland

Kontakt:

Kim Mogensen, Dalsvinget 44, 7200 Grindsted, Tlf. 40 59 22 44
E-mail: kim.mogensen@mvb.net

Se også www.dofsydvest.dk

TURE

Filsø og natravne ons. 10/6 kl. 19. P-pladsen ved Hovedbiblioteket, Nørregade 19 i Esbjerg. Hjørnet af P-pladsen længst fra biblioteket. Alternativt: Kløvbakken kl. 19.45. Vi ser, hvad Filsø byder på her, hvor alle ynglefugle har indfundet sig, og lytter til, hvilke hemmeligheder fuglesangen afslører i pilekrat og rørskov. Vi slutter af med at lytte og kigge efter natravne i én af klitplantagerne. Tilmelding skal ske senest 8/6 til Søren Peder Nielsen (tlf. 40 87 58 82/spnhjertering@gmail.com). Turleder: Søren Peder Nielsen (tlf. 40 87 58 82) og Kim Mogensen.

Sønderjylland

LOKAL

DOF Sønderjylland

Kontakt:

Formand: Gert Fahlberg, Sottrupskov 10, 6400 Sønderborg
Tlf: 74 46 83 21, E-mail: gert.fahlberg@bbsyd.dk

Ture: Karl Schlichter, Nørremark 36, 6230 Rødekro, Tlf: 74 66 13 96
E-mail: karl.schlichter@privat.dk

Panurus: Gabor Graehn, Nyvang 10, 6400 Sønderborg.
E-mail: gaborgraehn@gmail.com

Se også nyheder og ture på www.dof-sj.dk samt i Panurus

TURE

Gå-til-Fugl ons. 6/5. kl. 16. Gammelbyvej 39, Fjelstrup ved Haderslev. Karen Raagaard, leder af Natur og Landbrug ved Haderslev Kommune, inviterer os indenfor i sin matrikel. Karen har både skov og eng, hvor vi kan øve os i fuglejizz- og stemmer. Det bliver en rigtig off-road tur, så medbring gummistøvler. Turleder: Helle Regitze Boesen.

Formiddagstur til Rumohrsgård dyrehave tors. 7/5 kl. 9-11. P-pladsen i skovens NØ hjørne. Indkørsel fra Hundslev via Skovvej. Gøgen ankommer i denne uge. Turleder: Lars Peter Hansen (tlf. 40 87 62 44).

Kær Vestermark, Sønderborg ons. 13/5 kl. 19. P-pladsen i sydenden af det militære område. De fleste forårsfugle skulle nu være dukket op. Vores bedste sted for nattergal. Turleder: Svend Ove Jensen (tlf. 21 60 02 56).

Rundt om et landbrug søn. 17/5 kl. 9-12. Skibelundbjergvej 1, Kastrup, Gram. Vi går en tur omkring Søren Hansens kvægbrug for at se hvilke fugle, der er omkring bygningerne og fouragerer på ensilagestakkene. Derefter kører vi en tur ud på Sørenes marker for at se efter flere fugle. Maks. 15 deltagere. Tilmelding: Jesper Leegaard (tlf. 25 65 86 90/sortstork@gmail.com)

Tur Ballum sluse og Rømø søn. 17/5 kl. 13-16. P-pladsen ved Ballum Sluse. Vi ser, hvad maj måned ved Vadehavet byder på. Turleder: Inger Sønnichsen (tlf. 23 62 99 34).

Tinglev Mose ons. 20/5 kl. 8-11. Ved Søhuset med tilkørsel fra Visgårdvej. Hvis vejret er med os, vil hele koret af sangfugle være på plads i mosen på dette tidspunkt. Mosen er meget fugtig, så vandtæt fodtøj er absolut nødvendigt. Turleder: Egon Iversen (tlf. 74 41 57 19). Pøls Rev på Sydals ons. 20/5 kl. 19. P-pladsen ved Pøls Rev. Kør gennem Neder-Lysabild og drej til højre ved Felsgaard. Vi ser på stedets sangere og andre småfugle. Chance for rødrygget tornskade og gul vipstjert. Turleder: Svend Ove Jensen. (tlf. 21 60 02 56).

Margrethe Sø, Gråsten ons 27/5 kl. 19-21. P-pladsen ved skovkanten. Indkørsel fra Felstedvej ca. 2-3 km fra slottet i Gråsten. En fredfyldt lokalitet med et hav af orkidéer. Vi har før kunnet se op mod 30 fuglearter. Turleder: Viggo Petersen (tlf. 51 35 13 73).

Morgentur i Gråsten Slotspark lør. 6/6 kl. 7-10. P-pladsen ved Felstedvej. Vi ser på fuglene i parken og håber på godt vejr, så vi kan nyde fuglenes sang. Turleder: Orla Jessen (tlf. 23 20 13 43).

Natravnetur lør. 13/6 kl. 22-00. P-pladsen ved Bygma, Nørre Skærbækvej 61, Skærbæk. Turleder: Inger Sønnichsen (tlf. 23 62 99 34).

Vi besøger vandrefalkens yngleplads lør. 20/6 kl. 9-10.30. Enstedværet, Aabenraa - ved den store p-plads i begyndelsen af Varnæsvej. Vi håber, at der er udføjne unger. Der bliver fortalt om falkenes liv, og vi håber at se nogle flotte flyveopvisninger. Afstandene er store, så husk teleskop, hvis man har et. Turleder: Jesper Tofft (tlf. 24 45 64 65) & Thorkild Juhl (tlf. 41 11 80 89).

Margrethe-Søen, Gråsten tors. 6/8 kl. 9-11.30. P-pladsen ved skovkanten nær "Margrethe-Søen". Indkørsel fra Felstedvej ca. 2-3 km fra slottet i Gråsten. Vi kigger på skovens- og søens fugleliv. Ring for evt. samkørsel. Turleder: Lars P. Hansen (tlf. 40 87 62 44).

Aftentur til Trillen tirs. 11/8 kl. 19-21. P-pladsen lige før Høruphav. Vi kigger efter vadefugle, ænder og gæs med mere. Skægmejsen er hørt tidligere år. Ring for evt. samkørsel. Turleder: Kaj Abildgaard (tlf. 30 20 84 56).

Vidåslusen - Det Fremskudte Dige lør. 22/8 kl. 11-14. P-pladsen ved Det Fremskudte Dige i Margrethekogen. Vi ser på vadefugle, ænder, ternere, små- og rovfugle. Turleder: Peter Kjer (tlf. 61 15 07 07).

Oldenor, Bundsø og Mjels Sø lør. 22/8 kl. 9-12. P-pladsen ved pumpehuset ved Mjels Sø. Men den nye Bundsø har vi fået endnu et godt fuglested på Nordals. Vi besøger de tre søer, som alle har en del arter. Ring om evt. samkørsel. Turleder: Gabor Graehn (tlf. 42 72 04 40) & Hans J. Leth Hansen (tlf. 29 78 69 70).

Hostrup Sø lør. 29/8 kl. 10-12. Ensted Kirke vest for Stubbæk, derfra kører vi til søen. Vi besøger NATURA 2000-området Hostrup Sø, hvor der på denne årstid er gode muligheder for bl.a. hav- og fiskeørn, trane, sølvhejre, ternere, rødrygget tornskade m.m. Turleder: Jesper Tofft (tlf. 24 45 64 65) & Thorkild Juhl (tlf. 41 11 80 89).

RESERVATERNE

Formiddagsfugle i mosen søn. 10/5 kl. 10-12.30. P-pladsen for enden af Brændevej på sydsiden af Sølsted Mose. I maj eksploderer foråret. Det hele springer ud, og fuglene holder den årlige sangdyst. På en tur rundt i Sølsted Mose lytter vi til alle sangfuglene. Der bliver også lejlighed til at høre om den nyeste udvikling i LIFE-projektets planer og ideer for naturpleje og formidling. Turleder: Allan Gudio Nielsen.

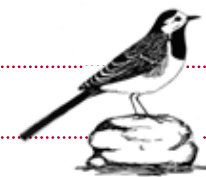
Sølsted Mose - version 2.1 tirs. 19/5 kl. 20-22. P-pladsen for enden af Brændevej på sydsiden af Sølsted Mose. Nu er version 2.1 klar, for nu er alle sangfuglene kommet. På en aftentur rundt i mosen byder vi velkommen til gøgen, nattergalen og sikkert også den sælsomme græshoppesanger. Men også andre spændende mosefugle kan dukke op. Turleder: Martin Iversen & Jan Ravnborg.

Bremsbøl Sø - blandt blåhalse og sortterner tors. 21/5 kl. 20-22. P-pladsen ved Bremsbølvej 2, 6270 Tønder. Vi går lige til grænsen og besøger Fugleværnsfondens nye reservat, Bremsbøl sø. Ynglefuglene er i fuld gang, mens de sidste vadefugle fortsat er på træk nordpå. Med lidt held ser vi en af Danmarks sjældne ynglefugle, sortternen. Og ved solnedgang synger blåhalsene for fuld kraft. Vi tager også en afstikker til naboområderne, Hasberg Sø og Ubjerg Kog. Turleder: Martin Iversen.

De Vilde Blomsters Dag i Sølsted Mose søn. 14/6 kl. 10-13. P-pladsen for enden af Brændevej. Mange blomster står i fuldt flor. På en gåtur rundt i mosen møder vi mange smukke og karakteristiske planter - nogle almindelige og hyppige - andre true, sjældne og sårbare. Porse, troldurt, kongebregne, gøgeurt, spagnummosser har fristeder i hede- og højmosen. Mon ikke også en nattergal eller andre mosefugle er på programmet. Turen er en del af LIFE-projektet Sølsted Mose. Turledere: Mette Due og Klaus Fries.

Stormengene kalder: Højsæson for vadefugle lør. 15/8 kl. 14-17. P-pladsen for enden af Stormengevej/Rimmevej. Vadefugletrækket er i fuld gang, så der venter os fugle i tusindvis. Vi kan også se spændende småfugle og på engene kulminerer blomstringen af den smukke klokkeensian, mens mange andre planter lyser op med deres farvestrålende blomster. Turleder: Martin Iversen.

DOF Fyn

Kontakt:

Formand: Henrik Kalckar Hansen, Norddalen 27, 5260 Odense S
Tlf. 30 70 90 38, E-mail: kalckar@webspeed.dk

Eskursionsudvalg

Michael Mosebo Jensen, Røjle Bygade 102, 5500 Middelfart
Tlf. 26 82 07 29, E-mail: mmj@doffyn.dk

TURE

Pomeransfugletur til Skjern Enge søn. 10/5 kl. 8. Hestholm v. fugletårnet. Der er mulighed for mange andre spændende fugle i dette storslåede område. Tilmelding og nærmere info hos turleder: Kell Grønborg (tlf. 20 91 15 06).

Nattergaletur til Sollerup tirs. 19/5 kl. 19-22. P-pladsen ved Sollerup, Arreskov Sø. Foruden de velkendte triller kan man nok også forvente natugletuden og snorkelyde fra skovsneppe. Ligeledes er der god mulighed for traner. Tilmelding til turlederne: Lilly Sørensen og Niels Bomholt (tlf. 62 24 19 59). Turen gentages 21/5.

Romsø lør. 30/5. Romsøfærgen, Kerteminde Havn. Ring, og hør nærmere om afgangstid, hjemkomst, pris og hvilken herlighed, der ligger derude i Storebælt og venter. Turleder: Ivan Sejer Beck (tlf. 28 94 27 38).

Natrvnetur til Hoverdal Plantage fre. 5/6. Der skulle være god chance for at høre den mytiske fugl på denne lokalitet, som er ny i DOF-Fynregi. Ring, og hør nærmere om mødested og -tid. Ser vejrusigten bedre ud lørdag aften, rykkes turen. Turleder: Kell Grønborg (tlf. 20 91 15 06)

Gyldensten søn. 16/8. Nordfyns fornemme naturgenopretningsområde er en sand magnet for vade- og andefugle på dette tidspunkt. Hør mere ved tilmelding til turleder: Jens Bækkelund (tlf. 23 92 60 95).

Lille Vildmose - en weekendtur fra lør. 22/8. Ring, og hør nærmere om tid, sted og pris for denne weekendtur til kongeørnene oppe i vildmosen. Foruden disse prægtige fugle er der god chance for at opleve flere andre rovfugle, ligesom området tiltrækker mange vadefugle, skestørke og traner. Turleder: Søren Bøgelund (tlf. 29 64 49 28).

*Løvsanger er sammen med den meget lignende gransanger de mest almindelige sangere i Danmark. Løvsangeren har dog noget længere håndsvingfjersprojektion og lysere ben end gransangeren. Som meget andet kan dette variere i felten, hvorfor sangen er den letteste og mest troværdige bestemmelsesfaktor de to imellem.
Foto: Ulrik Bruun*

Lærkefalk. Denne yderst elegante, lang- og spidsvingede falk opleves især i trækperioderne. Her kan man være heldig at se den jage insekter og svaler i luften. Foto: John Larsen

DOF Storstrøm

Kontakt:

Michael Thelander, Løjtoftevej 175, 4900 Nakskov, Tlf. 54 92 83 46
E-mail: m.thelander@post.tele.dk
Se mere på hjemmesiden: www.dof-storstroem.dk

RESERVATERNE

Bøjden Nor – travlhed på fugleøen lør. 9/5 kl. 10-13. P-pladsen for enden af Dyndkrogvej. De to fugleøer i Bøjden Nor vrirler nu med fugle. Klyde, strandskade og hættemåge yngler på de rævesikre øer, og der er også livlig aktivitet af syngende småfugle i krattet langs noret. Turleder: Arbejdsgruppen.

Fuglenes Dag – Gulstav Mose søn. 31/5 kl. 10-13. P-pladsen ved Gulstav Mose. I mosen og i gærdselsskovene er livlig aktivitet af småfugle og vildheste. Undervejs bliver der også tid til at kigge nærmere på nogle af de spændende planter og insekter, der lever i området. Turleder: Allan Gudio Nielsen.

Åbent Hus i fugletårnet ved Gulstav Mose søn. 7/6 kl. 10-12. Fugletårnet ved Gulstav Mose. Fra p-pladsen følges stien til Gulstav Vesterskov. Fugleværnsfondens lokale arbejdsgruppe står klar med kikkertør og teleskoper. Rørdrummen har travlt med at fodre sine unger og måske ser vi den i flugt over mosen. Mon karmindompappen er vendt tilbage til mosen? Turledere: Arbejdsgruppen.

Fugletur ved Tryggelev Nor søn. 7/6 kl. 13-15. P-pladsen ved Tryggelev Nor. Måske den smukkeste årstid i fuglereservatet. De sidste ynglefugle er på plads, de først ankomne har allerede unger. Fugleværnsfondens frivillige arbejdsgruppe i Tryggelev Nor fortæller om den naturpleje, der udføres i reservatet til gavn for fugle og folk. Turledere: Arbejdsgruppen.

Åbent Hus i fugletårnet ved Gulstav Mose søn. 2/8 kl. 10-12. Fugletårnet ved Gulstav Mose. Fra p-pladsen følges stien til Gulstav Vesterskov. Før det helt store returtræk koger mosen af liv. Måske står der også en sjældenhed derude. Der er Åbent Hus i Gulstav-tårnet, og Fugleværnsfondens arbejdsgruppe står klar med teleskop og kikkert, kom og kig, lyt og spørg! Turledere: Arbejdsgruppen.

Fugletur ved Tryggelev Nor søn. 2/8 kl. 13-15. P-pladsen ved Tryggelev Nor. Vadefugletrækket er i gang, og både svaler og terner har også vendt næbbet mod syd. Arbejdsgruppen medbringer teleskoper, så alle kan få et nærmere kik på de mange fugle som opholder sig i noret i denne tid. Turledere: Arbejdsgruppen.

BioBlitz Gulstav Mose lør. 22/8 kl. 10-00. P-pladsen ved Dovensgårdens Naturcenter (kort før Dovens Klint). Vi skal have ryddet op i Gulstav Moses spændende flora og fauna – både til lands og til vands! Kom og lær en masse om Danmarks natur, arrangementet er for alle. Medbring gerne bestemmelseslitteratur og hold dig endelig ikke tilbage hvis du er ekspert inden for bjørnedyr, laver, alger, svampe, græsser – ALT har interesse. Turleder: Allan Gudio Nielsen (tlf. 20 89 09 09).

MØDER

Atlas for alle 5-7/6. Naturskolen ved Maribo Sønder sø. Lejren er for alle, der er interesserede i DOFs Atlasprojektet, og man er velkommen til at deltage, hvad enten man gerne vil vide noget mere om projektet, føler sig lidt usikker på hvad man skal gøre som deltager eller allerede er fuldt engageret. Man kan på lejren arbejde helt selvstændigt med undersøgelser af Atlaskvadrater, men der er også mulighed for at følges med trænedede fuglekiggere for på den måde at lære metoderne at kende. Målet er i alle tilfælde, at vi skal indsamle så mange observationer til Atlasprojektet som muligt og få flest muligt engagerede undersøgere til projektet! Programmet vil forme sig som en blanding af undersøgelser i relevante Atlaskvadrater, instruktion i Timetællere og andre teknikker samt socialt samvær. Opholdet på Naturskolen og maden er gratis (medbring selv sovepose eller sengetøj). Drikkevarer betales af deltagerne selv. Deltagere, som ikke kan deltage i hele arrangementet, er selvfølgelig også velkomne! Lejren ledes af Atlaskoordinatorer fra DOF Storstrøm og andre erfarne fuglefolk. Tilmelding bedes foretaget til Michael Thelander inden 22. maj. (tlf. 21 78 79 61/ dof-storstroem@dof-storstroem.dk). Husk at angive hvornår du deltager, så vi kan beregne maden. Der kan maksimalt deltage 15 personer (ekskl. ledere/instruktører) i weekenden. Hvis der melder sig flere, vil dem, der har tilmeldt sig først, få pladserne.

TURE

Fuglestemmeture i Haslev fra tirs. 5/5 kl. 19. P-pladsen mellem kirken og biblioteket. Vi går via kirkegården ud til fugletårnet i Skoleengen og retur til kirken. Der behøves ingen forkundskaber. Alle er velkomne. Turleder: Leif Tureby (tlf.: 56 31 60 95). **Turen gentages: 12/5, 19/5, 26/5, 2/6, 9/6, 16/6 23/6 og 30/6.**

Højmosetur i Horreby Lyng søn. 14/6 kl. 9-13. P-plads i mosens syd-lige ende. De nye gangbroer over hængesækken giver os mulighed for at komme tæt på mosens specielle flora og fauna, f.eks. den insektædende plante rundbladet soldug samt den europæiske sjældenhed stor kærguldsmed. Læs mere på <http://www.horrebylyng.dk/>. Turen laves i samarbejde med Guldborgsund Kommune. Turleder: Benny Steinmejer (tlf. 25 14 39 39) og Hans Lind (tlf. 61 67 18 43).

Åben tur for alle naturinteresserede i Ulvshale skoven – Heden lør. 20/6 kl. 9-12. Ulvshale Naturcenter ved Ulvshalegården midt i skoven. Der er mange spændende steder i området bl.a. Gåsesøen, hvor man skal gå af en snoet gangbro, lagt i Elletræssumpen, for at komme ud til fugletårnet. Nordengene er en rasteplass for mange fuglearter. Der kan være fugtigt. Turledere: Hans Lind og Benny Steinmejer.

Ulvshale søn. 16/8 kl. 7-12. P-pladsen lige øst for Ulvshale Campingplads. Vi koncentrerer os først og fremmest om vadere, måger og terner, men regner også med lidt ænder og lappedykkere, samt diverse eng- og skovfugle. Turleder: Per Schiermacher-Hansen (tlf. 23 49 95 30).

RESERVATERNE

Ravnstrup Sø – fuglestemmeansaften fra mandag 11/5 kl. 19-21. P-pladsen v. Ålehusvej (ved indkørslen til nr. 12). Fuglestemmer skal høres i naturen – ellers lærer man dem aldrig. Denne – og fire mandagsaftener i maj – går vi turen ud til det fjerneste fugleskjul ved søens bred og tilbage igen, mens vi igen og igen repeterer de mange fuglestemmer, der lyder fra røskov, pilekrat og løvskov – eller fra de omkransende marker og enge. I løbet af foråret bliver der chance for at få de første halvt hundrede fuglestemmer ind under huden. Turledere: Henrik Wejding og Allan Gudio Nielsen. **Turen gættages: 18/5 og 25/5.**

Saksfjed – åbent fugletårn søndag 10/5 kl. 10-13. Lyttesholm Naturcenter, Lyttesholmvej 4A, 4970 Rødby. Vi går ud til fugletårnet, hvor naturvejleder Uffe Nielsen vil fortælle- og vise os de fugle, der er i området lige nu. Turledere: Uffe Nielsen og Arbejdsgruppen.

Barup Sø – nattergale og hæse hyl torsdag 28/5 kl. 19-21. Indgangen til reservatet fra Lillebrændevej, vest for Stubbekøbing. Røskovens fugle lever en skjult tilværelse og ses kun sjældent – til gengæld kan de høres! Der vil denne aften være god chance for at høre nogle af de mange vandrikser hyle i skumringen, mens rødrummen giver igen med hule baslyde fra røskovens dyb. Det er også tid for skønsang leveret af de mange nattergale, som yngler i reservatet. Turledere: Allan Gudio Nielsen (tlf. 20 89 09 09) og Hans Schou.

Fuglenes Dag – Ravnstrup Sø søndag 31/5 kl. 3-5. P-pladsen v. Ålehusvej, ved indkørslen til nr. 12. Vi mødes og hører de forskellige arter starte én for én i takt med daggryets komme. Først natugle og nattergal, siden solsort og sangdrossel og til slut et kor på mere end 30 forskellige stemmer. Turleder: Henrik Wejding.

Fuglenes Dag – Nyord Enge søndag 31/5 kl. 10-13. Fugletårnet på Nyord, ca. 1 km efter broen fra Møn til Nyord. Resultatet af forårets anstrengelser kan nu opleves på Nyord Enge. Arbejdsgruppen står parat med kikkerters og teleskoper og hjælper gerne med at artsbestemme nogle af de mange fugle, som i denne tid opholder sig på engene. Turleder: Arbejdsgruppen.

Fuglenes Dag – Saksfjed søndag 31/5 kl. 13-15. Lyttesholm Naturcenter, Lyttesholmvej 4A, 4970 Rødby. Vi går ud til fugletårnet. Saksfjeds varierede natur med enge, krat og strand byder på et væld af fugle. Der bliver sikkert også tid til at lægge vejen forbi vildhestene. Turledere: Arbejdsgruppen.

Høslæt ved Saksfjed søndag 7/6 kl. 13-15. Lyttesholm Naturcenter, Lyttesholmvej 4A, 4970 Rødby. Denne dag slår vi græs med le og laver høstakke som i gamle dage. Turledere: Tubas Løkkegaard og Lars Munk.

De Vilde Blomsters Dag i Saksfjed søndag 14/6 kl. 13-16. Lyttesholm Naturcenter, Lyttesholmvej 4A, 4970 Rødby. Saksfjed/Hyllekrog er ikke kun kendt for sit fantastiske fugletræk, men også for en spændende flora. På denne tur med Tubas Løkkegaard hører vi om nogle af områdets karakteristiske planter. Mon ikke også der bliver lidt tid til at kigge på nogle af de interessante insekter, som reservatet også er kendt for? Turledere: Tubas Løkkegaard.

Saksfjed – vend en kokasse søndag 5/7 kl. 13-15. Lyttesholm Naturcenter, Lyttesholmvej 4A, 4970 Rødby. Vi undersøger området for spændende insekter. Alt skal undersøges – kokasser, under sten, i blomster og i træer og buske. Kom og hjælp os med at finde dyrene. Måske finder vi en stor sjældenhed. Turleder: Klaus Bek Nielsen.

Tur til Hyllekrog søndag 19/7 kl. 10-14. P-pladsen ved foden af Hyllekrog. Hyllekrog er igen åben for besøgende, og vi går ud til Ninas Hus. Turledere: Arbejdsgruppen.

Rovfugledage ved Hyllekrog torsdag 27/8 kl. 9-15. P-pladsen ved foden af Hyllekrog. Her i sensommeren og efteråret følger vi rovfugletrækket over Saksfjed/Hyllekrog. Området hører blandt Skandinaviens bedste træksteder, hvis man vil opleve efterårets imponerende rovfugletræk. Der bliver måske også tid til lidt kratlusk i Saksfjed. Turleder: Allan Gudio Nielsen (tlf. 20 89 09 09).

Hvepsevågens Dag – Hyllekrog søndag 30/8 kl. 10-16. P-pladsen ved foden af Hyllekrog. Det er højsæson for hvepsevåger! Og der er ikke noget bedre sted i Danmark end Saksfjed/Hyllekrog, hvis man vil se de smukke rovfugle trække sydover. Fugleværnsfondens reservat kan her sidst i august næsten altid matche trækket af hvepsevåger ved Falsterbo i Sverige. Fiskeørn og lærkefalk er også faste indslag. Turledere: DOF Storstrøm og Allan Gudio Nielsen (Tlf. 20 89 09 09).

Hvepsevågens Dag – Nyord Enge søndag 30/8 kl. 10-13. Fugletårnet på Nyord, ca. 1 km efter broen fra Møn til Nyord. Nyord er ikke kendt for det store hvepsevågetræk, men lidt skal der nok komme forbi i løbet af dagen. Og så er der jo alt det andet. Nyord er et vigtigt knudepunkt på trækruten mellem overvintringsområderne i syd og yngleområderne i nord, og store flokke af ænder, gæs og vadefugle kan opleves på engene og havet omkring. Og så er luften fyldt med svaler. Turleder: Arbejdsgruppen.

Isлом. Denne storlom vejer lige så meget som en stor gås. Fødderne sidder langt tilbage på kroppen, hvilket gør den til en eminent svømmer, men en yderst kluntet gænger. Islommen er sjælden i Danmark. Foto: John Larsen

DOF Vestsjælland

Kontakt:

Formand: Lasse Braae, Sophievej 10, 4581 Rørvig
Tlf. 28 90 10 82, E-mail: lassebraae@hotmail.com

Ture: Kirsten Laursen & Henrik Baark, Tlf. 57 82 02 30
E-mail: mosterlaura@mail.dk

www.dof-vestsjaelland.dk

MØDER

Vadefuglekursus med Klaus Malling Olsen 31/7 & 1/8. Sorø Kultur- og Fritidscenter, (Værkerne), Frederiksvej 27, 4180 Sorø. Klaus Malling Olsen kommer for at tegne og fortælle om vadefugle fredag kl. 19-22. Lørdag kl. 9.30 drager vi i felten et sted i Vestsjælland afhængigt af, hvor fuglene er. Kørsel i egen bil. Opgiv venligst medlemsnummer ved tilmelding. Der er plads til 20 deltagere og prisen er 400kr. Ved tilmelding får du svar på, om du har fået en plads på kurset, hvorefter du indbetaler kursusafgiften. Tilmelding skal ske til Kirsten Laursen (tlf. 57 82 02 30/mosterlaura@mail.dk).

Trækfuglekursus i efteråret. Sorø Kultur- og Fritidscenter ("Værkerne") kl. 19-21. For alle interesserede. Kurset strækker sig fra august til november og indbefatter otte mødeaftener á to timer på tirsdage samt fire ekskursioner (hver ca. tre timer) i weekender. På kurset vil du med hjælp af en kompetent og rutineret underviser få både teoretisk og praktisk træning i genkendelse af ca. 50 almindelige trækkende vadefugle, andefugle og rovfugle, så du er rustet til på egen hånd at se på trækfugle i felten. Ekskursionerne bliver aftalt nærmere den første aften. Prisen for deltagelse er 875 kr. Max 20 deltagere. Ved tilmelding til kursuslederen får du svar på, om du har fået plads på kurset, hvorefter du indbetaler kursusafgiften. Kurset gennemføres ved min. 12 deltagere. Kursusleder: Jan Kiel (jaki@sceu.dk). De eksakte datoer for mødeaftener og ekskursioner offentliggøres på DOF Vestsjællands hjemmeside dof-vestsjaelland.dk senest 15/5.

TURE

Fuglestemmeture i Haslev fra tirs. 5/5 kl. 19. P-pladsen mellem kirken og biblioteket. Vi går via kirkegården ud til fugletårnet i Skoleengen og retur til kirken. Der behøves ingen forkundskaber. Alle er velkomne. Turleder: Leif Tureby (tlf.: 56 31 60 95). **Turen gentages: 12/5, 19/5, 26/5, 2/6, 9/6, 16/6 23/6 og 30/6.**

Nattergaletur i Kværkeby Fuglereservat ons. 6/5 kl. 19. P-plads ved fuglereservatet, Bjergvej 77, mellem Vigersted og Kværkeby, 4100 Ringsted. Turleder: Kristen Christensen (tlf. 22 8513 40).

Nattergaletur til Alleshave og Eskebjerg Enghave lør. 9/5 kl. 16-20. P-pladsen ved Kalundborg Vandrerhjem. Når vi har fordelt os i bilerne, kører vi til Alleshave Kirke, hvor man kan støde til kl. 16.30. Herfra kører vi til Alleshavebugten og går en tur. Vi slutter turen på Jettes terrasse midt i Eskebjerg Enghave, hvor vi nyder et glas hvidvin med hele lydtapetet af nattergale- og anden fuglesang. Turleder: Jette Reeh (tlf. 75 16 17 00/jette.reeh@gmail.com).

Fugle og natur. Skarresø rundt søn. 10/5 kl. 8-13. P-pladsen ved Jyderup Camping. En vandretur på ca. 12 km rundt om Skarresø med mange

biotoper. Vi følger naturens gang med fugle, træer, buske, blomster og insekter. Turleder: Gerth Nielsen (tlf. 24 98 34 66).

Fortælleturn for hele familien, Hønselhalsen på Tuse Næs søn. 10/5 kl. 8-12. For enden af Hønselhalsvej, ved P-pladsen i starten af skoven. Tag familien med på skovtur. Vi ser på blomster og lytter til stemmerne fra de mange fugle, der nu er vendt tilbage. Turen arrangeres i samarbejde med Nordvestsjaellands Naturhistoriske Forening. Turleder: Hanne Gelting (tlf. 29 45 61 10/hannegelting@gmail.com).

Borreby Mose søn. 10/5 kl. 9. Borreby Gods ved laden. Vi begynder turen med at gå rundt i parken og lytte til fuglestemmer. Herefter går vi til den nærliggende mose, hvor der bl.a. er mulighed for rørhøg, stor kobbersneppe, brushane, klyde, vibeunger, gæslinger, knarand, atlingand, temmincksryle og skægmejsje. Turleder: Anders Jakobsen (tlf. 40 33 66 41).

Rovfugletur ved Jyderup lør. 16/5 kl. 10. P-pladsen over for Bromølle Kro. Fra Bromølle Kro kører vi rundt i området ved Selchausdal, Tissø, Lille Åmose, Den store sten og Skarresø med masser af rovfugle på listen. Turleder: Gerth Nielsen (tlf. 24 98 34 66). **Turen gentages 7/6, 20/6, 5/7 & 2/8.**

Morgentur til nattergalesang i Tude Ådal lør. 23/5 kl. 7-10. P-pladsen ved Bildsøvej 185, 4200 Slagelse. Nattergalen slår sine triller i den fortryllede morgenstund, og denne morgen skal vi gå gennem Tude Ådal. Turen arrangeres i samarbejde med Blå Flag i Slagelse. Turleder: Jan Kiel (tlf. 28 88 51 74).

Kværkeby Fuglereservat man. 25/5 kl. 10. P-plads ved fuglereservatet, Bjergvej 77, mellem Vigersted og Kværkeby, 4100 Ringsted. Turleder: Jette Bjerregaard (tlf. 57 52 69 89).

Fuglenes Dag - Ravnstrup Sø søn. 31/5 kl. 3-5. P-plads Ravnstrup Fuglereservat, Ålehusvej 12, 4160 Herlufmagle. Vi mødes og hører de forskellige arter starte én for én i takt med daggrøets komme. Først natugle og nattergal, siden solsort og sangdrossel og til slut et kor på mere end 30 forskellige stemmer! Turleder: Henrik Wejdling.

Fuglenes Dag - Enghave Skov og Sanddobberne i Odsherred søn. 31/5 kl. 6-8. P-pladsen i skoven på Firstensvej, Starreklinte. Enghave Skov er med sine mange hullede og døde træer til glæde for en rigdom af småfugle. Gærdesmutte, rødhals, munk, gulbug, gransanger, løvsanger, forskellige mejser m.fl. Vi kommer også ud på det åbne strandoverdrev med gulspurv, torsnanger, gærdesanger og måske en rødrygget tornskade. Ved Sanddobberne, med sin koplever vi skarver, ande-, vade- og mågefugle. Turleder: Peter Løn Sørensen.

Fuglenes Dag - Nattergaletur til Eskebjerg Vesterlyng søn. 31/5 kl. 6. P-pladsen ved Mareskoven. Eskebjerg Vesterlyng er Sjællands største græsningsoverdrev (325 Hektar), hvor nattergal kan opleves på ganske nært hold, og gulbug kan høres. Turleder: Gerth Nielsen (tlf. 24 98 34 66).

Borreby Mose søn. 7/6 kl. 9. Borreby Gods ved vejen. Vi starter turen med at lytte til fuglestemmer i parken. Herefter går vi til den nærliggende mose, hvor der bl.a. er mulighed for rørhøg, stor kobbersneppe, brushane, klyde, skægmejsje, samt mange gæs og andefugle. Turleder: Anders Jakobsen (tlf. 40 33 66 41).

Karmindompap, rødrygget tornskade og klokkefrøer på Røsnæs lør. 13/6 kl. 10-13. Den første P-plads (ved Vågehøj) på spidsen af Røsnæs. Vi starter med en gåtur til Vindekilde. Derefter kører vi ud til spidsen og går en tur i Fyrskoven. På hele turen vil der være en masse forskellige sangfugle og rigtig gode muligheder for at se karmindompap, rødrygget tornskade samt klokkefrøer. Turleder: Magnus Bang Hansen (tlf. 59 56 57 11/magnusbang@hansen.tdcadsl.dk).

"De Vilde Blomsters Dag" i Kværkeby Fuglereservat søn. 14/6 kl. 10. P-plads ved fuglereservatet, Bjergvej 77, mellem Vigersted og Kværkeby, 4100 Ringsted. Turleder: Hans Hinke, Benny Rosenqvist og Kristen Christensen (tlf. 22 8513 40).

Skarresø rundt søn. 21/6 kl. 8-13. P-pladsen ved Jyderup Camping. En vandretur på ca. 12 km rundt om Skarresø med mange biotoper. Vi følger naturens gang med fugle, træer, buske, blomster og insekter. Turleder: Gerth Nielsen (tlf. 24 98 34 66).

Familietur til Omø tirs. 30/6. kl. 9.45-19. Havnen i Stignæs. På Omø vil Johannes Bang føre os rundt på øen og fortælle om sine erfaringer med ringmærkning gennem mange år på øen. Vi spiser den medbragte madpakke midt på øen ved Cafe Loen. Efter frokost kigger vi på gadekæret, langs kysten og ud til Fyret for at se, hvordan fuglene har det. Turens pris er 250 kr. og dækker færge og kaffe/kringle mm. Børn 150 kr. Tilmelding til Henrik og Kirsten (tlf. 57 82 02 30/mosterlaura@mail.dk. Turledere: Johannes Bang, Henrik Baark og Kirsten Laursen.

Borreby Mose søn. 9/8 kl. 9. Borreby Gods ved vejen. Vi går rundt i området og ser på fuglene ved Borreby Gods og den nærliggende mose og fjord. Vi lytter og kigger efter skægmejsse og vandrikse. Lige-

ledes er der mulighed rørhøg samt ænder, gæs og vadefugle. Turleder: Anders Jakobsen (tlf. 40 33 66 41).

Kværkeby Fuglereservat søn. 16/8 kl. 10. P-plads ved fuglereservatet, Bjergvej 77, mellem Vigersted og Kværkeby, 4100 Ringsted. Turleder: Ulf Bjørn Olsen og Jette Bjerregaard (tlf. 57 52 69 89).

Sanddobberne lør. 22/8 kl. 10. Kalundborg Vandrerhjem. Vi fordeler os i bilerne og kører til Sanddobberne, hvor der på denne årstid er en mængde vade- og havfugle. Her kan man støde til kl. 10.30. Fra campingpladsen er der god udsigt til den lange sandrevle, hvor alle fuglene holder til. Turleder: Steen Flex (tlf. 40 33 44 12/steenflex@gmail.com).

Fuglenes Dag 2015

*Den smukke landsvale
kan man være heldig
at se på arrangemen-
terne på Fuglenes
Dag. Foto: Bo Tureby*

Følg med på
dof.dk
og sæt kryds i kalenderen
søndag den 31. maj.

Søndag den 31. maj inviterer DOF til Fuglenes Dag overalt i Danmark

I maj måned er fuglesangen på sit højeste, og de mange trækfugle er vendt tilbage til Danmark fra vinterkvarterene. På Fuglenes Dag kan du nyde de mange forskellige fugle, der er at se og høre. Vores dygtige fugleguides fortæller om fuglene og kommer med gode råd til at genkende dem.

Du kan allerede nu se en liste på dof.dk over de steder, der er arrangementer på Fuglenes Dag. Du kan finde mødesteder og mødetider og læse beskrivelser af de oplevelser, du har i vente. Listen vil løbende blive opdateret med ændringer og tilføjelser.

DOF Bornholm

Kontakt:

Formand: Carsten Andersen, Bagå 1, 3790 Hasle
Tlf. 56 96 22 40, bornholm@dof.dk

Lokalbladet "Gaddisjñ"

E-mail: lclemme@mail.dk www.dof-bornholm.dk

MØDER

Feltkursus med Klaus Malling Olsen tors. 13/8 kl. 18.30 - søn. 16/8 ca. kl. 14. Vystebyvej 4, Hasle. Vi gennemgår teori med eksempler fra Klaus Mallings mange billeder om aftenene og er i felten om dagen. Det præcise forløb aftales fra dag til dag. Du skal selv sørge for overnatning, morgenmad og frokost, mens aftensmad fredag og lørdag er inklusive. Transporten foregår i privatbiler og aftales mellem deltagerne. Kursusafgift: 995kr. Der er et begrænset antal pladser, så det kan blive nødvendigt at afslå de sidst tilmeldte. Der er efter aftale med Kåre mulighed for at deltage i dele af kurset med delvis reduktion af kursusafgift. Kontakt Kåre på kkr.kkr@gmail.com eller 56 96 41 17 for yderligere oplysninger, inden du betaler på reg. 4720 kontonr. 4720 435 233.

TURE

Fuglenes Dag - Morgentur fra Vang søn. 31/5 kl. 9-11. P-pladsen ved Vang Havn. Turlleder: Carsten Andersen, (tlf. 23 44 02 56).

Fuglenes Dag - Fugletårnet i Udkæret søn. 31/5 kl. 10-12. P-pladsen ved Gulbakkevejen. Gå selv ad stien hen til fugletårnet, som vil være bemannet. Turlleder: Hans Fæster (tlf. 30 42 75 76).

Fuglenes Dag - Aftentur i Paradisbakkerne søn. 31/5 kl. 19-20.30. P-pladsen ved Lisegård, Lisegårdsvejen 2, 3730 Nexø. Turlleder: My Størup (tlf. 24 61 77 78).

Sommeraften i Almindingen fre. 19/6 kl. 16.30. Christianshøjkrøen. Aftenen er en blanding af oplæg, middag og en tur i skoven. Deltagerantallet er begrænset, så tilmelding er nødvendig ved at maile til Niels Erik (niels.erik.johansen@mail.dk) 1/5 - 8/5. Tilmeldingen vil efterfølgende blive bekræftet, hvorefter man skal indbetale 100 kr. til konto Reg. 4720 kontonr. 4720435233. Yderligere oplysninger: Carsten Andersen (tlf. 56 96 22 40) og Niels Erik Johansen (tlf. 30 48 67 46). Nexø Sydstrand tors. 30/7 kl. 17. Fugletårnet på Nexø Sydstrand. Medbring din aftensmad samt drikke og se på fugle, mens du spiser! Vi skal se på et bredt udsnit af forskellige vadefugle samt svømmeænder i eklipsdragter. Sidste år blev det til knap 100 hvide storke samt en storkjove. Turlleder: Ole Leegaard Jensen (tlf. 56 95 42 53).

Grusgravene i Robbedale og kysten langs lufthavnen lør. 29/8 kl. 9-12. Grusgraven syd for Bauehøj (Ørredssøen ved Vellensbyvejen). Vi går en tur i området omkring grusgravene i Robbedale, gennem Rønne Plantage, til kysten langs lufthavnen og slutter ved røgeriet i Arnager. Turledere: Evy Nielsen (tlf. 50 91 92 26) og Lene Hjorth (tlf. 51 37 83 20).

DOF Nordsjælland

Du kan læse om alle DOF Nordsjællands ture og møder på hjemmesiden: www.dofnordsj.dk. Klik på fanebladet "Ture og Møder" øverst på siden så får du det bedste overblik.

Hvis du har spørgsmål kan du kontakte Luise Ekberg på e-mail luise.ekberg@dofnordsj.dk eller tlf. 20 28 72 73.

RESERVATERNE

Formiddagsfugleture ved Nivå fra ons. 27/5 kl. 10.30-13.30. Nivå togstation. Vi følger årets gang ved Nivå og lytter til sang og kald fra de fugle som lever i Nivås varierede natur. Turen er for alle, som ønsker at lære lidt mere om vores hjemlige fugle og det spændende dyre- og planteliv, som Nivå også byder på. Turlleder: Allan Gudio Nielsen (tlf. 20 89 09 09). **Turen gentages: 24/6 og 26/8.**

Fuglenes Dag - Nivå Bugt Strandenge søn. 31/5 kl. 10-13. Fugletårnet ved Nivå Bugt Strandenge. Fra rørskovene, i krattet bag fugletårnet og på strandene høres der dagen lang fuglesang og kald. Og så vrirler det jo med fugle lige ud for fugletårnet. Kom og vær med - der er rigtig meget at se på i denne tid. Arbejdsgruppen er til stede på tangen med kikkerter og teleskoper og hjælper til med artsbestemmelse.

Sommeraften ved Nivå Bugt Strandenge tirs. 21/7 kl. 19-21. Fugletårnet ved Nivå Bugt Strandenge. På denne tid af året - og dagen - ses de rastende vadefugle, andefugle og ternere meget fint fra fugletårnet. I skumringen er der mulighed for flagermus på insektjagt over rørskovene. Turledere: Arbejdsgruppen.

Tårnenes Dag - Nivå Bugt Strandenge søn. 16/8 kl. 6-12. Fugletårnet ved Nivå Bugt Strandenge. Kom til en hyggelig dag i Danmarks flotteste fugletårn. Arbejdsgruppen står klar til at hjælpe med at bestemme de mange fugle. Turlleder: Arbejdsgruppen.

Hvid vipstjert.
Denne halevippende
fugl ses oftest på
jorden, hvor den foura-
gerer på insekter.
Foto: Johanna M.
Hartmann.

DOF København

Vesterbrogade 140, 1620 København V., kbh@dof.dk, www.dofkbh.dk

Fugleture for DOF Københavns medlemmer arrangeres af DOF Travel, Seniorudvalget, Køgegruppen og Roskildegruppen. DOF Travels rejser er annonceret andetsteds i bladet, mens de resterende ture er annonceret nedenfor. Alle ture kan ligeledes ses på vores hjemmeside, www.dofkbh.dk. Alle ture er gratis medmindre andet er angivet.

Betaling af turene

DOF Travel Københavnsafdelingen . Dansk Ornitologisk Forening
Vesterbrogade 140A, 1. sal, 1620 København V., Giro 807 3333
E-mail: travel@dof.dk . www.doftravel.dk

Tirsdagsvagtens kontaktoplysninger

Træffetid: Hver tirsdag fra kl. 18.30-20.00, Tlf. 33 28 38 00

For betaling af ture arrangeret af Grågæssene, Køgegruppen eller Roskildegruppen se særskilt afsnit.

MØDER

Trækfuglekursus. I efteråret 2015 afholdes to kurser: Tirsdag og torsdag kl. 18:30-20:30. Kurserne forløber 8/10. sept - 10/12. nov, dog undtaget uge 40 og 41. Undervisningsstedet er ikke kendt endnu, men bliver i det nordlige København. Underviser: Lars Jensen (lars.fugle@gmail.com). Mere information følger i Fugle og Natur, Pandion og www.dofkbh.dk.

SMÅTURE

Ryegård Skov og Dyrehave man. 11/5 kl. 19.30. P-pladsen ved den røde låge på Munkholmvej. Ud over skoven byder området på overdrev og højmoser, der til sammen gør det til en fremragende fuglelokalitet. Vi kan forvente mange sangfugle. Turlleder: Hans Harrestrup Andersen (tlf. 46 41 22 25).

Utterslev Mose søn. 17/5 kl. 9-12. Hjørnet af Åkandevej/Pilesvinget. Tur rundt om mosen, med det rige udvalg af småfugle er der fokus på fuglestemmer. Desuden mosens vandfugle og evt. rovfugletræk. Turlleder: Nikolaj Noel Christensen (tlf. 40 58 39 78).

Gilbjerg Hoved søn. 17/5 kl. 7-12. Gilbjergstenen. Spændende tidspunkt på trækstedet med mulighed for en masse afrikatrækkere samt fortsat træk af lærkefalk og med lidt held aftenfalk. Turlleder: Jan Hjort Christensen.

Bolund Holm i Roskilde Fjord tirs. 19/5 kl. 9-12. P-pladsen på A6 over for Lille Valbyvej. Vi går Bolund rundt og en tur om Lille Valby, hvis tiden tillader det. Vi ser hvad årstiden kan byde på. Der kan være sumpet. Turlleder: Arne Volf (tlf. 21 63 75 67).

Stauings Ø lør. 23/5 kl. 8.30-12. P-pladsen ved Jersie Strand. Vadefugle, andefugle, måger og ternere. Turlleder: Mikkel Holck (tlf. 26 17 37 63).

Nattergaletur på Amager Fælled søn. 24/5 kl. 4-6.30. DR Byen Metro Station. Vi går en tur rundt om Grønjordssøen medens vi nyder det store kor af

sangfugle. Mange stop undervejs for at lære, lytte og nyde fuglene. Ud over nattergal og alle de andre, er der god mulighed for kærsanger, havsanger, græshoppesanger og rørhøg. Turlleder: Troels M. Krogh (tlf. 30 20 91 17).

Gilbjerg Hoved søn. 24/5 kl. 8-11. P-pladsen ved landevejen neden for Gilbjergstenen. Spændende tidspunkt på trækstedet med mulighed for en masse afrikatrækkere samt fortsat træk af lærkefalk og med lidt held aftenfalk. Turlleder: Morten Rasmussen (tlf. 40 37 67 42).

Vaserne og Furesøen søn. 24/5 kl. 8-12. P-pladsen på østsiden af stationen ved Vejle Sø. Vi lytter til forårets fugle og håber at høre nattergal, græshoppesanger og måske vandrikse og lille flagspætte samt spillende dobbeltbekkasin. Mulighed for lærke- og aftenfalk. Turlleder: Christian W Christiansen (tlf. 28 30 44 96).

Jægerspris Nordskov lør. 30/5 kl. 9-14. P-plads ved Louiseholm for enden af Nygaardsvvej. Der er fuld knald på sangfuglene i forårsskoven og mulighed for rødrygget tornskade, ravn, duehøg, sortspætte og havørn. Turen er på ca. 7 km. Turlleder: Arne Volf (tlf. 21 63 75 67).

Aftentur i Kongelunden tors. 4/6 kl. 20-22.30. P-pladsen/busstoppestedet midt i skoven (bus 33). Vi mødes på denne tur af det helt store fuglekor, som Kongelunden er kendt for. Vi går en tur rundt i skoven og måske en lille tur ud på strandengen mod vest. Flere stop undervejs for at lære, lytte og nyde fuglene. God mulighed for sangdrossel, skovsanger, gulbug og måske pirol. Turlleder: Troels M. Krogh (tlf. 30 20 91 17).

Utterslev Mose lør. 6/6 kl. 8-12. Brønshøj Kirkevej/Pilesvinget. På denne tur i mosen har vi mulighed for at opleve vandfuglene med unger og at høre nattergal, kærsanger, rørsanger, munk m.fl. Turlleder: Vicky Knudsen (tlf. 60 29 69 86)

Vaserne og Furesøen søn. 7/6 kl. 8-12. P-pladsen på østsiden af stationen ved Vejle Sø. Andefuglene, mågerne og ternerne har nu unger, og sangfuglene er i fuld gang med fodring af deres. Vi håber på at se lille flagspætte. Turlleder: Christian W Christiansen (tlf. 28 30 44 96).

Tisvilde Hegn tirs. 9/6 kl. 20-23.30. Den store P-plads ved kysten øst for Melby Overdrev. Vi skal lytte og kigge efter natravn, men først går vi en tur i hegnet eller på overdrevet, mens det skumrer og fuglene går til ro. Turlleder: Arne Volf (tlf. 21 63 75 67). Turen gentages 10/6.

Utterslev Mose søn. 14/6 kl. 9-12. Hjørnet af Åkandevej/Pilesvinget. Tur rundt om mosen, med det rige udvalg af småfugle er der fokus på fuglestemmer. Desuden mosens vandfugle og evt. rovfugletræk. Turlleder: Nikolaj Noel Christensen (tlf. 40 58 39 78).

Kystagerparken tirs. 16/6 kl. 9-12. P-pladsen Åmarkens station. Vi lytter til parkens sangere samt nattergal blandt sangerne måske gulbug og kærsanger. Turlleder: John Speich.

Sejerø lør. 27/6 kl. 7.40. Havnsø Havn. Tejsten yngler på Sejerø og man kan se ynglekolonierne uden at forstyrre fuglene. Det vil vi gøre på denne tur, men også se hvad der ellers er af fugle på den smukke ø. Vi mødes i Havnsø Havn og fordeler os i max fem biler, så ring der for til turllederen, og tilmeld dig inden 1. juni. Hans og Birgit som har ringmærket tejerster i mange år, modtager os på havnen og vil guide os rundt på øen dagen igennem. Husk penge til færgeren ca. 250 kr. pr. deltager. Vi tager færgen hjem kl. 18. Hvis vejret er dårligt, er der måske mulighed for en færge kl. 15.30. Turlleder: Arne Volf (tlf. 21 63 75 67).

Dragør Sydstrand lør. 4/7 kl. 7-11. P-pladsen ved Café Sylten, Søndre Strandvej 50, 2791 Dragør. De første vadefugle nordfra er ankommet, mange stadigvæk i yngledragt. Turlleder: Stefan Stürup.

Utterslev Mose søn. 5/7 kl. 8-12. Brønshøj Kirkevej/Pilesvinget. Grågæssenes ynglesæson er slut. Har den været god? Der er stadig mange småfugle, andefugle, lappedykkere og måske noget uventet. Turlleder: Vicky Knudsen (tlf. 60 29 69 86).

Ølsemagle Revle søn. 19/7 kl. 9-13. P-pladsen ved kiosken på dæmningen. Der er ved at komme godt gang i trækket af adulte vadefugle. De står i pragtdragter og er en fryd for øjet. Godt med ternere. Sand, sol og fugle med mange arter. Turlleder: Frands E Jensen (tlf. 48 18 45 56).

Kongelunden og Kongelundsstranden søn. 26/7 kl. 10-12.30. Parkeringspladsen/busstoppstedet midt i skoven (bus 33). Vi går en tur rundt i skoven og ud på strandengen, samt måske et smut forbi Hejresøen. Vi ser og lytter efter de mange forskellige fugle i skoven, og på strandengen ser vi efter vadefugle, sanglærker, engpipere og terner. Turleder: Troels M. Krogh (tlf. 30 20 91 17).

Kyndby Vig og Sømer Skov søn. 9/8 kl. 8.30-12.30. P-pladsen lige før Kyndbyværket. Vi går langs fjorden og ind i skoven. Skoven er lidt tavs nu, men der er stadig småfugle at se. På fjorden og strandengene er der ænder æg vadere og med lidt held havørn eller vandrefalk. Vi slår også et smut forbi vandrefalkekassen på Kyndbyværket. Turleder: Arne Vold (tlf. 21 36 75 67).

Bolund Holm i Roskilde Fjord tirs. 11/8 kl. 9-12. P-pladsen på A6 over for Lille Valbyvej. Vi går Bolund rundt og en tur om Lille Valby, hvis tiden tillader det. Vi ser hvad årstiden kan byde på. Der kan være sumpet. Turleder: Arne Volf (tlf. 21 63 75 67).

Hellebæk søn. 16/8 kl. 9-12. P-pladsen ved Materielgården i skoven. Mulighed for trækkende og rastende rovfugle f.eks. musvåge, rød glente og fiskeørn. I skoven forventes mange småfugle. Turleder: Vicky Knudsen (tlf. 60 29 69 86).

Søerne i København søn. 23/8 kl. 10-12.30. Hjørnet af Østerbrogade og Sortedam Dossering. Vi går en tur rundt langs søerne og ser efter ænder, gæs og lappedykkere, samt hvad vi ellers kan finde. I træer og buske flere småfugle. Måske overflyvende og trækkende rovfugle, terner og andet. På tidligere ture har vi set: pibeand, knarand, fjordterne, rovterne, hvepsevåge, fiskeørn og havørn. Turleder: Troels M. Krogh (tlf. 30 20 91 17).

Vaserne og Furesøen søn. 30/8 kl. 8-12. P-pladsen på østsiden af stationen ved Vejle Sø. På denne tredje tur til Vaserne, kigger vi på mågerne og vandfuglenes unger og ungfugle samt årstidens fugle. Det er stadig muligt at høre syngende rør- og løvsanger. Turleder: Christian W Christiansen (tlf. 28 30 44 96).

Falsterbo i privatbil lør. 5/9 kl. 7. McDonalds ved rundkørslen inden afkørsel til Sverige. Vi kører til Nordeuropas absolut bedste trækssted. Her i september er småfugletrækket begyndt, og rovfugletrækket er godt i gang. På strandengene er der mange vadefugle. NB! Ring til turleder om ledige pladser i bil eller hvis du behøver bilplads. Broafgift og benzin på delebasis. Turleder: Mikkel Holck (tlf. 26 17 37 63).

Flakfortet søn. 6/9 kl. 9.30-16. Ved båden, Nyhavn 71. Deltagerne skal selv bestille og betale sejlturen. Dette gøres på: sparshipping.dk (bestil i god tid, båden har begrænset antal pladser) - Afgang fra Nyhavn kl. 10 og retur fra Flakfortet kl. 14.50. På sejlturen gennem Øresund ser vi efter

RESERVATERNE

Aftenfuglestemmeture i Vaserne fra tirs. 5/5 kl. 19-21.30. Det store bøgetræ ved udsigtspunktet ud for Fyrrebakken ved Vasevej. Turen er for alle, som ønsker at lære lidt mere om vores hjemlige sangfugle og det spændende dyre- og planteliv, som Vaserne også byder på. Turleder: Allan Gudio Nielsen (tlf. 20 89 09 09). **Turen gentages 12/5, 19/5, 26/5 og 2/6.**

Optællingstur ved Gundsømagle Sø lør. 9/5 kl. 9-12. P-pladsen ved Fugleværnsfondens reservat ved Østrup. Nu er det tid at lytte efter de første sangere i skoven og kigge efter trægæster, ænder og gæs på søen. Hvis grågåsen yngler her i år, kan vi måske se gæslinger på Gåseengen. Turleder: Arbejdsgruppen.

Nattergalekoncert ved Gundsømagle Sø ons. 3/6 kl. 19-22. P-pladsen ved Fugleværnsfondens reservat ved Østrup. Vi går den flotte tur fra p-pladsen i Østrup til gangbroen i rørskoven ved det vestlige fugletårn. På vejen lytter vi bl.a. til nattergal og et væld af småfugle. I rørskoven venter der skægmejser og andre rørskovsfugle. Til slut måske natugle med unger i skoven. Turleder: Allan Gudio Nielsen.

Optællingstur ved Gundsømagle Sø lør. 6/6 kl. 9-12. P-pladsen ved Fugleværnsfondens reservat ved Østrup. Her i starten af juni er der rigtig gang i fuglesangen, både i skov- og rørskoven. Midt ude i rørskoven sidder rørsparven i toppen af en lille pilebusk og synger, og måske er vi heldige at få et glimt af den smukke skægmejse. Turleder: Arbejdsgruppen.

trækkende- og rastende ænder, gæs, måger og måske rovfugle. Når vi ankommer til søen, går vi en tur rundt og op på toppen, og nyder den flotte udsigt. Søen byder på mange forskellige småfugle og sandsynligvis trækkende ænder. God mulighed for Fiskeørn, Hvepsevåge, terner, svaler, vadefugle og måske en sjældenhed. Turen er begrænset til 16 deltagere. Tilmelding pr. telefon til turleder: Troels M. Krogh (tlf. 30 20 71 17).

CYKELTURE

Dyrehaven lør. 6/6 kl. 8-12. Indgang ved Klampenborg Station. Fuglesangen kulminerer og vi håber på at nattergalen fortsat er aktiv. Turleder: Jan Nielsen

Vestamager ons. 10/6 kl. 20.30-23. P-pladsen for enden af Frieslandsvej ved den røde låge. På denne aftentur lytter vi efter sangfugle som nattergal, græshoppesanger m.fl. Turleder: Stefan Stürup.

BUSTURE 2015

Møn lør. 9/5. Sjælør Station kl. 7. Vi besøger de forskellige områder ved Møns Klint, bl.a. Jydelejet hvor der er en del orkideer og mange småfugle i krattene. Ved klinten håber vi atter at se ynglende vandrefalk. Efter besøget ved klinten kører vi til Ulfshale og Nyord, hvor vi med lidt held har mulighed for karmindompap, pirol, og mange andre vadere. Er tiden til det besøges slambassinierne ved sukkerfabrikken i Stege. Tilmelding sker ved at indbetale kr. 228 for voksne og kr. 193 for unge under 13 år på giro 807 3333 (ved netbank girokort type 01 eller reg.nr. 4180) eller ved check til DOF Travels adresse senest 2/5. Mrk. B4. Turledere: Flemming Christensen og Morten Leisvig.

Hallands Väderö lør. 6/6. Sjælør Station kl. 6. Mulighed for påstigning ved Scanlines vognbillettering i Helsingør kl. ca. 6.40. Ud for Hallandsåsen ligger Kattegats sydligste klippeø. Det er en sand perle af et naturreservat med urskov, skærgårdskyst og skær med mange sæler. På sejlturen fra Torekov vil vi se efter de første tejster og alke. På selve søen går vi gennem urskoven, hvor der yngler huldue, karmindompap og en mængde sangere. Gåturen på klipperne er lidt vanskelig, så godt fodtøj anbefales. Vi forventer endvidere at se skærpiber, gråsisken, sildemåge og måske nogle af søens lomvier. Tilmelding sker ved at indbetale kr. 360 for voksne og kr. 175 for unge under 13 år på giro 807 3333 (ved netbank girokort type 01 eller reg.nr. 54180) eller på check til udvalgets adresse senest den 15/5. Mrk. B5. Turledere: Frands E. Jensen, Ivan Olsen og Jesper Sonne.

SALTHOLM

NB! Kun ni deltagere pr. tur (tilmelding til Tirsdagsvagten på tlf. 33 28 38 00 før indbetaling). Når man har fået plads på en tur, indbetales turens pris på giro 807 3333 (ved netbank girokort type 01 eller reg.nr. 4180) eller ved check til DOF Travels adresse, så beløbet er DOF Travel i hænde senest 14 dage efter tilsagn om plads på turen. Mødested: Kastrup Fiskerihavn, Amager Strandvej 407 (bemærk: nummeret er angivet med tydeligt skilt på vejen), der er yderst begrænset P-plads på havnen, men der er kun 10 min. gang fra Kastrup Metrostation og bus 5A har stoppested Skøjtevej. Alle ture starter normalt kl. 8. Medbring mad og drikke. Vandtæt fodtøj er ofte påkrævet. *Det har ikke været muligt i forbindelse med planlægningen af teksterne til dette blad at få aftale om datoer for ture til Saltholm. Vi henviser til hjemmesiden www.doftravel.dk og/eller tirsdagsvagten for yderligere information.*

Grågæssene

Specielt for SENIORER

TURE

Betaling. Betaling for senior ture foregår udelukkende pr. bank (ved bankoverførsel reg.nr. 9541 konto 60072035) DOF København, Seniorudvalget, Vesterbrogade 138-140, 1620 København V. Eventuel framelding til endagsture må finde sted senest onsdag ugen før turens afholdelse. Det

indbetalte beløb returneres, fratrukket et ekspeditionsgebyr på kr. 50,-/pr. person. Bemærk: Vi sender ingen bekræftelse på endagsture. Du er på listen, hvis du ikke hører fra os. På flerdagsture sender vi bekræftelse på din tilmelding. Kontakt: Jan Møllerup (tlf. 40 50 84 87 / f.mollerup@mail.dk. Turledere: Erik Larsen, Elsebeth Gludsted, Jesper Tendal. Læs det detaljerede program i "Grågåsen" eller under ture på www.dofkbh.dk

Møn ons. 6/5 kl.7-18. Bustur fra Ballerup Station (opsamling Solrød). Vi besøger de kendte steder: Jydelejet, Slambassinerne, Nyord osv. og forventer at se og høre de ankomne trækfugle. Max. 40 deltagere. Indbetal kr. 260 på vores bankkonto (reg.nr. 9541 konto 60072035) DOF København, Seniorudvalget senest 29.4. Efter 29.4. kan du ringe på tlf. 40 50 84 87 og forhøre dig om evt. restpladser.

Skåne tirs. 19-21/5. Bustur fra Ballerup Station (opsamling Tårnby). Vi besøger atter Drakamöllen, Stenshuvud, Ravlunda Skjutfält og nye lokaliteter. Vi bor på Skåne-Tranås vandrerhjem i dobbeltværelser med eget bad/toilet. Max. 26 deltagere. Indbetal kr. 1900 på vores bankkonto (reg.nr. 9541 konto 60072035) DOF København, Seniorudvalget senest 6/5. Prisen er incl. bus, 2 overnatninger - 2x morgenmad - 2x aftensmad. Frokost må du selv sørge for, indtages i felten. Mulighed for enkeltværelser med en merpris på kr. 500.

Avnø/Sæsonafslutning ons. 17/6 kl. 8-18. Bustur fra Ballerup Station (opsamling Solrød). Vi besøger et par lokaliteter og ender på Avnø, hvor vi holder sæsonafslutning med spising. Medbring derfor glas, bestik og drikkevarer. Indbetal kr. 380 for bus + traktement på vores bankkonto (reg.nr. 9541 konto 60072035) DOF København, Seniorudvalget senest 27/5. Max. 45 deltagere. Efter 10/6 kan du ringe på tlf. 40 50 84 87 og forhøre dig om evt. restpladser.

Stauings Ø ons. 29/7 kl. 8-13. P-pladsen ved Jersie Strandpark. Vi forventer mange slags vadere, gæs og måger.

Ølsemagle revle ons. 12/8 kl. 8-13. Kiosken ved dæmningen. Vi kigger efter vadefugle, ænder og småfugle.

Efterårsturen er fastsat til 4.-6. oktober 2015. Turen går til Zingst i Tyskland. Nærmere information i næste nummer af "Grågåsen" og "Fugle & Natur".

TURE

Gl. Havdrup Mose og Ramsødalen søn. 17/5 kl. 8-12. P-Pladsen ved Gl. Havdrup Mose, Hastrupvej. Vi lytter til sangfuglene og ser, hvad der er på søerne. Gode chancer for at se rørhøg. Turledere: Gitte og Allan Kruse (tlf. 42 45 42 19)

Aftentur på Kirkestien tors. 4/6. kl. 20-22. Strøby Kirke. Stort set alle sangere er nu i aktive. Mange nattergale og måske græshoppesanger. Turleder: Marta Bagoly Grun (tlf. 30 42 24 49) og Henning Skjelborg (tlf. 20 71 44 34).

Ølsemagle Revle tors. 16/7 kl. 8-12. Iskiosken ved dæmningen. Reser- vatet er nu atter tilgængeligt. De første vadefugle i pragtdragt er på vej tilbage. Krumnæbbede ryler m.m. Turledere: Gitte og Allan Kruse (tlf. 42 45 42 19)

Cykeltur på Præstø Fed lør. 8/8. kl.9-16. Faxe Ladeplads Station ved Køge-togets ankomst eller kl. 9:30 ved Feddet Camping. Over heden ser vi efter trækkende edderfugle, rastende småspover og måske en hugorm, der varmer sig i solen. Ved Fedhage ser vi på rastende ænder, vadefugle, måger og terner. God chance for dværgmåge og sortterne. OBS: Tjek vores hjemmeside for eventuelle ændringer i togets køreplan. Turleder: Søren Mygind (tlf. 22 35 45 50).

Et sted på Østsjælland søn. 30/8 kl.8.30-15. Køge Station ved midlertidig p-plads. Vi kører efter vind, vejr og fugle. Vi fordeler os evt. i privatbiler. Rovfugletræk på Stevn's? Hjejler på Revlen? Turleder: Søren Mygind (tlf. 22 35 45 50).

SPÆNDENDE FUGLE VENTER DIG I PORTUGAL - SEPTEMBER 2015

På denne rejse vil du opleve enestående fugletræk, ved det spændende område nær Fortaleza de Sagres, hvor vi skal bo fire nætter. Området er en halvø og et yndet trækområde for fuglene, når de søger mod Afrika. Vi besøger også vådområdet i Parque Natural da Ria Formosa, der byder på mange fantastiske strande og vadefugle.

Fra kysten tager vi videre ind i landet til byen Mértola, der ligger midt i det skønne naturområde Parque Natural do Vale do Guadiana. Her vil du opleve mange spændende fuglearter og en smuk natur. Vi bor direkte ned til floden Rio Guadiana, på et hyggeligt hotel.

Glæd dig til denne rejse, hvor alle kan deltage og få en skøn oplevelse, uanset hvor passioneret man er i sin interesse for fugle.

**Afrejse fra Kastrup er den 28. september 2015
8 dage i delt dobbeltværelse fra kun 9.895 kr.**
Se flere spændende rejser på williamsrejser.dk

Prisen inkluderer:

- Fly fra København til Lissabon og retur
- 7 hotelovernatninger inkl. morgenmad
- Bustransport mellem byerne
- 7 x frokost/madpakke og 5 x aftensmad
- Fuglekyndige danske guider

**Williams
REJSE**

Klostermosevej 140
DK-3000 Helsingør
Tlf.: +45 49 22 37 00
fw@williams.dk

TURE

Gundsømagle Sø kl. 10-13. P-pladsen ved Østrup. Fugleværnsfondens arrangerer ture ved Gundsømagle Sø den første lørdag i hver måned.

Skovsneppetur tirs. 12/5 kl. 20-22. Første skovvej på højre hånd i Klosterskoven, når man kommer ad Ørningevej fra Viby mod Borup. Vi har fået lov at blive i skoven efter solnedgang, så vi kan se skovsneppens patruljering langs lysninger og skovveje. Vi vil naturligvis også høre aftenens sidste sangere. Turleder: Bjarne Bo Jensen (jensenab@mail.dk).

Nattergale/sangfugletur i Ramsødalen man. 25/5 kl. 5-9. Hvor Kumlehusevej krydser Ramsødalen. Ramsødalen er en lokalitet, hvor næsten alle vore sang- og småfugle er repræsenterede. Nattergalen er talstærkt til stede, og alle sangfuglene er ankommet. I rørskoven kan vi være heldige at høre vandrikse og rørhøgen vil helt sikkert vise sig. Turleder: Bjarne Bo Jensen (jensenab@mail.dk)

Vadefuglekursus Falsterbo 21-23/8. P-pladsen ved Røde Port fredag kl. 6.30., hvortil vi returnerer søndag kl. 16. Vi arrangerer fælleskørsel, så angiv venligst ved tilmelding, om du vil stille bil til rådighed eller ønsker køreledighed. Kurset henvender sig til alle med interesse for de mange forskellige vadefugle, der passerer Skandinavien i sommer- og efterårsmånederne. Netop på denne årstid er der rigtig mange vadefugle, nogle er stadig i deres flotte dragter og andre i de lidt svære bestemmelige skifte- og ungfugledragter. Flere områder omkring Falsterbohalvøen tiltrækker rigtige mange af de trækkende vadefugle. Vi vil primært bruge de tre dage til at se på de mange rastende vadefugle i området, men vi vil også holde et vågent øje med efterårstrækket af rovfugle, samt lokalområdet generelle fugleliv. Der vil blive afholdt et foredrag fredag aften, hvor vi vil gennemgå de mange vadefuglearter, som vi skal ud og observere på kurset. Turens pris er 1800kr. og dækker kursusafgift, overnatning, aftensmad fredag og lørdag samt transport. Overnatningen bliver på topersoners værelser på vandrehjemmet Lotsvillan ved Falsterbokanalene. Turen er begrænset til 12 deltagere. Tilmelding: tilmelding@dof-roskilde.dk Kursusleder: Jan Hjort Christensen.

Djursland, Stubbe Sø. Sommerhus ("Bogpeters Hytte") midt i Fugleværnsfondens reservat ved Stubbe Sø udlejes (kun til DOF-medlemmer). Garanti for ynglende topmejs, broget fluesnapper, hedelærke og rødrygget tornskade. Adgang til søen og mulighed for dejlige ture i nærområdet. Ikke langt til Ebeltoft, badestrand og Djurslands turistattraktioner. Ingen fjernsyn - men fred og ro. Huset er på 80m² (6 pers./to soverum). 2600 kr/uge + el. Henv. Peter Lange, tlf.: 86 95 03 41 eller mail: peterlange@dof.dk. Læs mere på www.dof.dk/bogpetershytte.

Malariafri safari til fugleforskeren Jørgen Rabøls sydafrikanske reservat

Gør som mange andre fuglefolk: tag med super-engagerede biologer på en anderledes og personlig safari til Sharkati i UNESCO Reservatet Waterberg i Limpopo. Max. 12 deltagere og kun 3 årlige ture. Fantastisk natur med over 300 fuglearter og masser af vilde dyr. Hyggelig lodge med gæstehuse, pool, frodighave. Netfangst, bushwalks, safaris, natur/fugleforedrag, fuglelister mm. Du må også gerne gå egne ture i reservatet. Endvidere mange ture til nationalparker, RAMSAR-område, township, landsbyskole, meteoritkrater, World Heritage Site mm. Medlem af Rejsegarantifonden. 12- og 15-dage all-inclusive: 17990 og 22.990, nov. og feb. Turledere: biologer & medejere Jørgen Rabøl og Danna Borg, www.biotravel.dk, tlf.: 4585 8512/2484 9392.

Udlejes: Vedersø. 4 personer. Toppen af Vest Stadil Fjord. Hyggeligt velindrettet helårshus/ferielejlighed 50 m². Naturgrund ugeneret indhegnet, udsigtshøj. Udsigt til klitter og fredede strandenge. Stort fugletræk samt mulighed for 'lille' sort sol forår/efterår. Rørdrum høres, findes ved Nørre Sø 800m væk. Ynglende tårnfalke i haven. Rigt fugleliv, fodres hele året. Musvåge på foderbræt 25m fra huset. Ugepris: kr. 2.700,- Rengøring kr. 300,- El afregnes. Pris pr. døgn, kr. 450,- for to personer inkl. sengelinned og håndklæder. Hund er velkommen. Henv. Anette Schmidt: 22 55 06 00.

Limfjorden - Vejlerne Lunt lille træhus, smukt beliggende med helt fri udsigt over Arup Dæmning, fjord og reservat. Helårsbolig, enkelt indrettet til 2-4 pers., med tekøkken, bad, brændeovn og el-varme. Udlejes billigt på dags- eller ugebasis. Tlf. 97 99 33 76. E-mail: lotte.lolk@mail.dk. www.limfjorden-vejlerne.dk

Feriehus i Nymindegab. Lille hyggeligt feriehus udlejes. Ligger tæt ved Vesterhavet og det sydlige Ringkøbing Fjord. Ikke langt til Værnengene, Tipperne, Filsø og Skjern Enge. Se mere på www.skovbrynet48.dk Kontakt: www.vadlarsen@gmail.com eller tlf.: 6179 3369

Sydlangeland - Klise Nor Hyggeligt stråetækt hus på 86 m². Udsigt over det fredede Klise Nor. Plads til 3 (4) personer. Ligger omgivet af området med vilde Exmoor-ponyer. Rigt fugleliv. Gode fiskemuligheder. Tæt ved badestrand og golfbane. Ledige uger i højsæsonen til 3000 kr./uge. Også ledige uger i resten af juni og august samt forår og efterår. Se vores hjemmeside for yderligere oplysninger. Tlf. 62561841 / 30491751 tryggelev@gmail.com. www.vesteregn.dk

Sommerhus til salg ved Vadehavet

Unikt beliggende sommerhus midt i Nationalpark Vadehavet, med dejlig udsigt til den tyske ø Sild. Huset ligger få meter fra vandkanten, hvor et rigt fugleliv udspiller sig. Grunden er på 667 kvm, huset er 48 kvm, hvoraf 6 kvm er skur. Det er løbende renoveret med bl.a. nye vinduer, nyt tag og nyistandsat badeværelse. Opvarmningen er el samt brændeovn. Pris 1.275.000 kr. Henvendelse til Annette Ehmsen ae@toender.dk

Sommerhus udlejes inde i Nationalpark Thy

I nærheden af landsbyen Svankær, velholdt bjælkehus på 79 m² inkl. annex til max 5 personer på 6000 m² vidunderlig naturgrund med talrige redkasser og rigt fugleliv. Parabol-TV, internet, vaskemaskine, opvaskemaskine, brændeovn, varmepumpe, elvarme, overdækket + åben terrasse og carport. 6 km til Vesterhavet og 8 km til indkøb. Leje pr. uge: kr 4,300 + forbrug. Husdyr/rygning ikke tilladt. Kontakt Sondergaard_Jens@mail.dk.

MØN Lille hyggeligt 4-personers sommerhus i Ulvshale med køkken, bad, brændeovn og el-varme. Udlejes på dags- eller ugebasis. Min. 2 døgn. Tlf. 23805722. E-mail: metthentriksen@gmail.com.

Giver 15% rabat på overnatninger i hytte eller egen campingvogn til medlemmer af DOF. Pladsen har åben hele året og ligger tæt ved fuglereservatet "Vejlerne". Der er også mulighed for at bestille mad, samt at holde arrangementer. Mob: +4526209790 Mail: bygholmthy@gmail.com

WWT Walk With Jith tour operator

Nature, Bird & Photography
Tours in

Sri Lanka

Web
walkwithjith.com

E-mail
walkwithjith@hotmail.com

På tur med DOF Travel

Fuglerejser med indhold

Se de mange tilbud på vores hjemmeside:

www.doftravel.dk

Fuglerejser over hele verden med kvalificerede og erfarne ledere

Dansk Ornitologisk Forening – DOF

DOF er landsforeningen for fuglebeskyttelse og fugleinteresserede

DOF er den danske afdeling af BirdLife International
Vesterbrogade 138-140, 1620, København V
Telefon (10-16, fredag 10-15): 3328 3800
email: dof@dof.dk . www.dof.dk

DOF's formand: Egon Østergaard tlf: 3116 2030,
email: egon.ostergaard@dof.dk

Indmeldelse i DOF: Sker ved indbetaling på girokonto 7 00 08 39
Støttebeløb til DOF's arbejde for fugle- og naturbeskyttelse, som er fradragsberettiget, kan indbetales på samme girokonto.

Årlige kontingenter:

Kernemedlemmer:	kr. 450,00
Ungdomsmedl. (u. 26 år)	kr. 225,00
Medlemmer:	kr. 310,00
Husstandsmedlemsskab:	kr. 599,00

Fugleværnsfonden: Fugleværnsfonden er en almenyttig fond stiftet af DOF. Fondens formål er at købe og drive fugle- og naturreservater og formidle viden og oplevelser fra disse reservater. Støttebeløb, som er fradragsberettiget, kan sættes ind på Fugleværnsfondens girokonto 5 09 42 32 .
email: fvf@dof.dk . www.fuglevaernsfonden.dk

Naturbutikken: Naturbutikken i Fuglenes Hus tlf: 3328 3838
Åbningstider: Man.-fre. kl. kl. 11-17:30, lørdag 10-14. www.naturbutikken.dk

Bor du i ulandet, kontakt da venligst DOF for nærmere oplysninger om priser.

DU KAN FINDE VORES PRODUKTER
HOS EKSKLUSIVE SPECIALISTFORHANDLERE
OG ONLINE PÅ WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

EL 32 EN EKSKLUSIV HAVUDSIGT

Delfinerne, der svømmer langs stævnen på skibet, en isbjørn, der drister sig i vandet eller fugle, der nærmer sig kysten – på et ekspeditions krydstogt er der altid noget spændende at se på. EL 32-kikkerten er perfekt til et eventyr på åbent hav. Denne kompakte kikkert er altid lige ved hånden, og med sin krystalklare optik yder den også optimalt, når du er på landjorden. Med SWAROVSKI OPTIK tilhører verden dem, der kan se skønheden.

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI
OPTIK